

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011–2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Petr Tošek

Anarchistický periodický tisk, vývoj a současnost

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Pavel Verner

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER COMBINED STUDIES

2011–2013

DIPLOMA THESIS

Petr Tošek

Anarchistic periodical press, development and present

Prague 2013

The diploma thesis work supervisor: Mgr. Pavel Verner

Prohlášení:

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne: .....

Petr Tošek:.....

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu práce Mgr. Pavlu Vernerovi za podporu, vedení a cenné rady a připomínky při tvorbě mé diplomové práce. Děkuji také všem respondentům, kteří svými odpověďmi přispěli k řešení praktické části.

Anotace

Tato diplomová práce se zabývá anarchistickým periodickým tiskem, který byl vydán v období mezi léty 1880 a 2012. Dále práce porovnává historický a současný anarchistický periodický tisk, zjišťuje, kam se může obsahově ubírat, kdo jsou soudobí anarchisté, jaká je možnost extrémních činů z jejich strany vůči společnosti, jaká nová média jako komunikační kanály subkultura anarchistů používá a čím je v 21. století anarchistický periodický tisk nahrazován.

Klíčové pojmy

Anarchie, anarchismus, autonomie, dotazníková šetření, diplomové práce, ekologické zemědělství, klerikalismus, neonacismus, nová média, pirátství, sociální útlak, trvale udržitelný rozvoj

Annotation

This diploma thesis focuses on anarchistic press periodicals issued between years 1880 and 2012. The thesis compares historical and present anarchistic press periodicals, tries to determine its aims, describe who the anarchists of the present era are, finds results about the likelihood of attacks against the society, finds which new media as communication channels are by subculture of anarchists used and focuses on what substitutes anarchistic press periodicals in 21. century.

Key words

Anarchy, anarchism, autonomy, clericalism, diploma thesis, ecological agriculture, neo-nazism, new media, piracy, social oppression, surveys, sustainable development

OBSAH

1. TEORETICKÁ ČÁST	10
1.1. ANARCHIE A ANARCHISMUS	10
1.2. ANARCHISTÉ V MODERNÍCH DĚJINÁCH	12
1.3. ČESKÝ ANARCHISTICKÝ PERIODICKÝ TISK.....	13
1.4. PRVNÍ ANARCHISTICKÉ TISKOVINY V ČESKÝCH ZEMÍCH	14
1.5. NEJVÝZNAMNĚJŠÍ ANARCHISTICKÁ PERIODIKA VYDÁVANÁ V LETECH 1880– 1925	16
1.5.1 PERIODIKA, VE KTERÝCH PŘEVAŽUJÍ POLITICKÁ TÉMATA	16
1.5.2 PERIODIKA RADIKÁLNÍ A EXTRÉMISTICKÁ	23
1.5.3 PERIODIKA UMÍRNĚNÁ, UMĚLECKÁ A LITERÁRNÍ	25
1.5.4 PERIODIKA PROTINÁBOŽENSKÁ	27
1.5.5 OSTATNÍ PERIODIKA.....	28
1.6. NEJVÝZNAMNĚJŠÍ ANARCHISTIČTÍ REDAKTOŘI A VYDAVATELÉ	29
1.7. ANARCHISTICKÁ PERIODIKA V OBDOBÍ 1925–1989.....	30
1.8. ČESKOSLOVENSKÁ A ČESKÁ ANARCHISTICKÁ PERIODIKA PO ROCE 1989....	33
2. ANALYTICKÁ ČÁST	39
2.1 ANARCHISTICKÁ ORGANIZOVANOST	39
2.2 LIDSKÁ SVOBODA ZA CENU PROLITÍ KRVE.....	41
2.3 VLIV ANARCHISTICKÉ INTELIGENCE NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ	42
2.4 ANALÝZA OBSAHU ANARCHISTICKÝCH PERIODIK V OBDOBÍ LET 1880–1925...	45
2.5 ČESKOSLOVENSKÝ A ČESKÝ ANARCHISTICKÝ PERIODICKÝ TISK V OBDOBÍ LET 1989–2012.....	47
2.6 POROVNÁNÍ OBSAHU ANARCHISTICKÝCH TIŠTĚNÝCH PERIODIK A JINÝCH VÝSTUPŮ	54
2.6.1 OBDOBÍ 1880–1925	54
2.6.2 PERIODIKA A OSTATNÍ VÝSTUPY PO ROCE 1989.....	55
2.7 SOUČASNÉ ANARCHISTICKÉ TENDENCE	56
2.7.1 AUTONOMIE A SQUATTING	56

2.7.2	TRAVELLERS, FREE-TEKNO A D.I.Y. KULTURA	58
2.7.3	NOVODOBÍ PIRÁTI PROTI ACTA	59
2.7.4	EXTRÉMISTICKÉ ÚTOKY A ATENTÁTY.....	62
3	PRAKTICKÁ ČÁST	66
3.1	DOTAZNÍK A JEHO VÝSLEDKY.....	66
	ZÁVĚR.....	68
	SEZNAM PŘÍLOH	75
	PŘÍLOHY	I

ÚVOD

Myšlenka anarchismu má v českých zemích více než stopadesátiletou tradici a médiem, které v začátcích jednoznačně pomohlo k jejímu mohutnému rozmachu, byla tištěná periodika. Ta nejstarší začala vycházet v roce 1880 a kromě historického odkazu je důležitý i jejich odkaz kulturní, protože se na nich podílelo mnoho dodnes výrazných osobností z řad spisovatelů, básníků, umělců a intelektuálů. Anarchismus zažíval mezi léty 1880 a 2012 i méně významná období, ve kterých nejsou známa žádná ryze anarchistická periodika, tedy tiskoviny prosazující na prvním místě bezvládní. Výstupy současných anarchistů přinášejí zejména alternativní pohled na kapitalistické zřízení. Proto stále mají své opodstatnění, i když o realizaci nastolení úplného bezvládní jde málokomu. Anarchisté jsou jako politicko-kulturní skupina občanů velice aktivní (demonstrují, zakládají politické spolky a strany, participují na veřejném životě, nabízejí alternativní řešení problémů veřejného života) a proto je možnost mapovat jejich postupy, činy, výroky, vývoj a zejména výstupy (např. v periodickém tisku, na sociálních sítích atp.). Nejpoužívanější komunikační kanály na počátku druhého desetiletí 21. století využívají stále oblíbenějších „nových médií“. Jejich bližší sledování přináší konkrétnější pohled na tuto relativně uzavřenou a anonymní skupinu lidí. To bylo motivací pro zpracování této diplomové práce. Obsah je členěn na teoretickou, analytickou a praktickou část. Teoretická část popisuje obsah nejznámějších v Čechách vydávaných periodik z období 1880–2012. Analytická část rozebírá důvody, myšlenky, tendence a proudy anarchismu. V praktické části je použit dotazník, jehož vyhodnocení přináší pohled na novodobou anarchistickou společnost. Zjišťuje, zda dochází k přesunu anarchistických útoků do kyberprostoru, kde je možnost tzv. hackingem ochromit systém státní správy zevnitř, a dále zda jsou informační technologie pro určitou podskupinu anarchistické organizace (tzv. novodobé piráty) snadnější cíl než např. násilný teroristický útok. Cílem této diplomové práce je zjistit, jakým směrem se ubírá český anarchistický periodický tisk (potažmo jeho digitálně šířené mutace či výstupy

komunikačních kanálů, které tištěná periodika nahrazují), jaké jsou hrozby pro společnost ze strany soudobých českých anarchistů a kdo anarchisté a lidé šířící anarchistické myšlenky jsou.

Byly stanoveny následující hypotézy:

1. Anarchistické myšlenky byly v minulosti šířeny zejména pomocí tištěných periodik. Ta jsou ale v druhém desetiletí 21. století často nahrazena „novými médii“.
2. Ve svobodných státech střední a západní Evropy anarchistům jednadvacátého století už nejde o nastolení anarchie jako náhrady státního zřízení, ale o výraznou změnu systému fungování státu či Evropské unie.
3. Část anarchistů druhé dekády 21. století se přetvořila v „novodobé piráty“, kteří svým jednáním omezují práva či svobodu ostatních. Svým působením v tzv. kyberprostoru se pokoušejí narušovat fungování státní správy.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1. Anarchie a anarchismus

Anarchie (z řeckého an, arché) znamená bezvládní. Tento pojem je používán v několika významech.

„...v negativním významu jako bezvládní zaviněné náhlou absencí nebo selháním autorit, například během výjimečných politických situací jako občanských válek, revolucí či rozsáhlých přírodních katastrof.“¹

Tento stav je většinou doprovázen značnou neorganizovaností a chaosem. Dále pak ve významu pozitivním, čímž je myšlena společnost bez jakýchkoliv donucovacích autorit a nadvlády, která funguje na bázi samosprávy. V anarchii, na rozdíl od zákonů a donucovací státní moci, by určujícím popudem k jednání byla přirozená spontaneita, svobodná vůle a solidarita.

Anarchismus je politická ideologie usilující o vytvoření společnosti bez sociální, ekonomické a politické hierarchie a jiných forem nadvlády člověka nad člověkem (například genderové nebo věkové).

„Anarchismus jako politické přesvědčení i jako sociální hnutí se dobrovolně vyčleňuje na okraj stávající společnosti. Nehodlá soupeřit o moc na hřišti politických stran, neuchází se o svůj podíl na správě státu. Klidně snáší nadávku extremismus, kterou pro něj používají média, policejní složky i část politického a akademického establishmentu.“²

Přesto, že se anarchismus vymezuje spíše negativně (odmítá autoritářství, útlak či nadvládu), má jednu obrovskou pozitivní hodnotu, kterou je svoboda.³

---

¹ KOLEKTIV AUTORŮ. *Velká všeobecná encyklopedie Diderot*. Praha: Diderot, 2000. s. 286

² SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky proudy osobností*. Praha: Manibus Propriis, 2006, s. 11

³ TOMEK, V. *Český anarchismus 1890-1925*. Praha: Filosofie, 1996. s. 33-34

Z tohoto důvodu anarchisté odmítají jakoukoliv hierarchii, zejména v její společenské podobě. Tou je myšlena státní nebo ekonomická moc (např. kapitalismus), formální centralizovaná organizace a právní řád ve formě zákonů vytvářených „společenskou elitou“ a předkládaných zbytku společnosti. Jednou z podstat anarchismu je teze, že lidská pospolitosť je schopna seberegulace a že se sama dokáže spravovat bez těchto (dle anarchistů) umělých a člověku nepřirozených překážek. Cílem anarchismu je společnost bez vlády, tj. anarchie. Tato společnost není chaotická, ale organizovaná na principu federalismu.

„Anarchisté odmítají pojmy stát, vláda, parlament, monarchie, republika, kapitalismus, fašismus. Tvrdí, že znamenají vládu člověka nad člověkem a jsou tedy v rozporu s jimi prosazovanou lidskou svobodou, kterou chtějí uskutečnit v decentralizovaně organizovaných samosprávných jednotkách vzniklých na základě dočasně dohodnutých zvyků, obyčejů a vždy odvolatelných závazků.“⁴

Na konci 18. století bylo označení „anarchisté“ používáno v souvislosti s dělnickými radikály během Velké francouzské revoluce, ale názory více či méně podobné anarchismu, byly známy již dříve (např. Petr Chelčický a jeho učení má blízko k tzv. náboženskému anarchismu, propagujícímu vlastní pojetí náboženské etiky, lásky k bližnímu atp., v 19. století zastoupeném např. L. N. Tolstým).

První člověk vůbec, který se označil za anarchistu, byl Pierre-Joseph Proudhon, francouzský typograf prosazující vzájemnost (mutualismus). Pevný rámec anarchistické filozofie dal ruský intelektuál Michail Bakunin.

Anarchismus jako svébytné sociální hnutí a světonázor se formoval od 40. let 19. století. A to zejména ve Francii, Itálii a Španělsku v souvislosti s kapitalistickou průmyslovou revolucí a sebeorganizováním pracující třídy. To vše za účelem zlepšení životních podmínek a následné společenské změny.

---

⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. *Velká všeobecná encyklopedie Diderot*. Praha: Diderot, 2000. s. 286

Tehdejší anarchismus často praktikoval propagandu činem, tedy násilné teroristické akce (ať už jednotlivců nebo celých skupin) proti představitelům moci z důvodu vybuzení mas k povstání. Po první světové válce se anarchisté vyhranili vůči rostoucímu vlivu fašismu, část se přiklonila k myšlence komunismu.

1.2. Anarchisté v moderních dějinách

Základními metodami působení moderního anarchismu jsou osvětová, vzdělávací a „kontrainformační“ práce a společenské organizování (antifašismus, antinacismus, pokusy o odborovou činnost apod.) Anarchismus sehrál důležitou úlohu v myšlenkovém světě mnoha subkultur, jako byl například Punk, hnutí Hippies nebo některá literární hnutí (např. Cyberpunk, podžánr sci-fi věnující se informačním technologiím a jejich možnému zneužívání). Sympatiemi k anarchismu je známý např. americký profesor Noam Chomsky⁵.

Anarchistické myšlenky měly vliv na vznik takových fenoménů, jako je svobodný software, potažmo (často) nezákonné sdílení dat na internetu nebo vznik novodobých pirátských politických stran. Ty myšlenku svobodného sdílení aplikují v digitálním světě informačních technologií. Většina anarchistů se distancuje od myšlenek bolševismu (tzv. „východní blok“ označovali jako státní kapitalismus nebo diktaturu byrokracie). Každý anarchista je proti kapitalismu, protože tento politický systém shledává nespravedlivým vůči jednotlivým členům společnosti.

Osvícenský anglický filosof William Godwin prohlásil, že společnost rozumných lidí by se měla obejít bez vlády a jednotlivci by měli začít tím, že se bez vlády obejdou sami. A to tak, že ji postupně nahradí svými vlastními sdruženími.

---

⁵ SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Anarchismus: Svoboda proti moci*. Praha: Vyšehrad, 2006. s. 523.

1.3. Český anarchistický periodický tisk

V Čechách zažilo anarchistické hnutí první mohutný rozvoj mezi lety 1880 a 1925. Situace ve společnosti a reakce na ni způsobila, že bylo více či méně úspěšně vydáváno zhruba padesát různých anarchistických periodik.

V období první republiky tento jev pozvolna ustal. Popularita anarchismu jako odpovědi na sociální situaci klesla. Bylo to patrně zapříčiněno nástupem demokracie namísto monarchistického (dle anarchistů) útlaku, nižším zájmem o problematiku ze strany nastupující generace či názorovým přerodem původních anarchistických intelektuálů, kteří se anarchisty stali za vlády Františka Josefa I. V období po roce 1925, za druhé světové války a v období po nástupu komunistické moci nejsou známa žádná ryze anarchistická periodika. Výstupy, často i ručně psané, orientované proti vládnoucím garniturám jednotlivých období existují (např. Fučíkovi protinacistické motáky), ale jejich cílem bylo nadvlády tyрана se zbavit, nikoliv nastolit bezvládí. Nicméně absence anarchistického periodického tisku neznamena, že byla myšlenka anarchismu mrtvá. Svě zastánce měla, např. mezi trockisty, jejichž významný představitel byl komunisty popravený Závaš Kalandra.

V letech 1979–1989 vychází undergroundový časopis Vokno⁶, na němž se podíleli a který nelegálně vydávali tehdejší protikomunističtí disidenti. Tento titul není anarchistický, ale krajově se orientuje se na hnutí Hippies, které má s anarchismem některé prvky společné. Po revoluci v listopadu 1989 na něj navazuje nejznámější soudobé anarchistické periodikum A-kontra⁷, které stále vychází a je jediným (!) anarchistickým tištěným periodikem, které je registrováno u Ministerstva kultury ČR, což je pro tiskové periodické médium zákonná povinnost.

Paralelně s ním (tedy od devadesátých let 20. století do přelomu prvních dvou dekád 21. století) vychází několik anarchistických letáků, občasníků a novin, ale

---

⁶ Kurzy.cz [online]. 2008 [cit. 2012-09-20]. Časopis Vokno kompletně na webu. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.kurzy.cz/158110-casopis-vokno-kompletne-na-webu/>>.

⁷ A-kontra [online]. 2006 [cit. 2012-09-20]. Život proti proudu: rozhovor s Jakubem Polákem. Dostupné z WWW: <<http://www.a-kontra.net/zivot-proti-proudu-rozhovor-s-jakubem-polakem>>.

jen málo z nich splňuje podmínku být periodikem. (Periodikem se rozumí tištěné médium vycházející bez ohledu na rozsah alespoň dvakrát do roka.)

Periodika, která registraci MK ČR nemají, vycházejí ilegálně. Jejich vydavatel tímto porušuje zákon 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku.

1.4. První anarchistické tiskoviny v českých zemích

Podle vydavatelů anarchistického periodického tisku v období mezi léty 1880 a 1925 (např. S. K. Neumann v díle Mimo církve, Nový kult č. 5) byli čeští anarchisté konce 19. století a přelomu 19. a 20. století lidé, kteří se cítili trvale utlačováni a poškozováni tehdejším politickým systémem. Svou životní situaci, kterou si pochopitelně nevybrali a kterou často neuměli změnit, vnímali jako velice nespravedlivou. Majitelům výrobních prostředků a státním či městským zástupcům zajišťovala život v bohatství obrovská masa dělníků, která žila mnohdy bez vidiny změny k lepšímu, důstojnému životu. Významnou roli při tvorbě jejich postojů a názorů sehrála také církev, zejména pak lidé spjatí s církví Římsko-katolickou.

Anarchisté nestáli o slibovaný posmrtný život, nevěřili církevním představitelům. Chtěli důstojný, spokojený a šťastný život hned. O manželském soužití prohlašovali, že je to pouhé kuplířství či prostituce, sňatky byly podle nich často uzavírány z materiálních pohnutek. Společnost a její morálka v očích anarchistů a jejich sympatizantů upadala. Anarchisté věřili, že svým bojem, pro který byli odhodláni, tento systém zničí. Chtěli nastolit anarchii, která by znamenala rovnost i pro nejnižší sociální vrstvu a potrestání (nejlépe smrtí) těch, kdo je léta vykořisťovali. Za tím účelem se začali organizovat a médii, skrze které svoje myšlenky šířili, byly letáky (nelegálně tištěné a často konfiskované a znovu tištěné) a časopisy v rozsahu až 50 stran formátu blízkému dnešnímu A5. V počátcích anarchistického hnutí myšlenky anarchismu nezaznamenaly

předem definovaný program. „V představách o taktice hnutí a prosazování anarchistických zásad se jeho nositelé různili, polemizovali i se rozcházeli.“⁸

„Mínění, náhledy mohou být rozličné, avšak cíl náš budiž jasný, za ním všichni jednosvorně kráčet musíme, bychom jej snáze a dříve dosáhli. Jsme stranou útočící. Co taková, nesmíme lpěti na dogmech, která tvořivší se době této také odpovídala. Avšak doby se mění. Proto i my musíme měnit svou taktiku a měnit neustále, jak totiž toho potřeba ... Sebelepší programy budou jen prázdnými a zůstanou jalovými, když nebudou kráčet s dobou, která neustále v před se běře.“⁹

Tento úryvek vyjadřuje styl prvních českých anarchistů organizujících se a šířících své názory skrze tištěná periodika.

Anarchisté vzešli kromě masivně zastoupené dělnické třídy také z řad inteligence, literátů a umělců. Spojovala je myšlenka svobodně organizovaného státu bez útlaku. Ústřední myšlenkou tehdejší anarchie byla představa společnosti bez donucující moci autority se základním prvkem, člověkem s maximální individuální svobodou a to i vzájemnou. Pochopitelně i mezi anarchisty se přívrženci dělili na radikály a umírněné. „Sešli-li se tenkrát tři anarchisté, měli minimálně pět rozdílných názorů.“¹⁰

Podle O. Slačálka (stať Nevěřte nikomu, nevěřte ani nám- stručné dějiny českého anarchismu pro CSAF.cz a A-kontra) se do Čech myšlenka anarchismu dostala ze zahraničí jako důsledek reakce na sociální situaci. Ta byla totiž v dalších evropských zemích té domácí velice podobná. Anarchismus byl pro utlačované masy jedna z mála známých domnělých šancí na změnu. Příchod a přítomnost anarchistické myšlenky byly odpovědí na běh dějin. Tam, kde je vyvinut sociální útlak na myslícího jedince, musí nutně přijít myšlenka na revoltu, revolta sama, nebo alespoň pokus o ni.¹¹

---

⁸ TOMEK, V. *Ve jménu svobody*. Praha: Manibus Propriis, 1999. s. 23

⁹ Tamtéž, s. 23

¹⁰ Tamtéž, s. 20

¹¹ Csaf.cz [online]. 2002 [cit. 2012-09-20]. Nevěřte nikomu, nevěřte ani nám. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/print.php?clanok=134>>.

1.5. Nejvýznamnější anarchistická periodika vydávaná v letech 1880–1925

1.5.1 Periodika, ve kterých převažují politická témata

Nejdůležitější a nejrozšířenější anarchistické periodikum období 1880 –1925 je titul *Nový kult*. Je to významný a velice kvalitně zpracovaný (ať už po technické či obsahové stránce) anarchistický časopis, na kterém se podílel a později ho sám vydával Stanislav Kostka Neumann, český spisovatel a jeden z největších českých anarchistů z řad vydavatelů.

Nový kult vycházel dvakrát v měsíci (1. a 15. den), cena jednoho výtisku byla 20 haléřů a autoři ho pojali tak, že vydávali i rozšířenou verzi obohacenou o četné přílohy. Ta byla pochopitelně dražší. *Nový kult* byl distribuován legální cestou i do Německa a vzdálenější ciziny.

Časopis původně založili A. V. Haver a A. P. Kalina, dříve spoluvůrci žižkovského časopisu *Volný duch* vydavatele V. Körbra. *Volný duch* ale plynule přešel v titul *Volné listy* a tak se redaktoři Haver a Kalina rozhodli pro svůj vlastní časopis. Částečně i proto, že *Volné listy* vycházely na Smíchově¹².

Časopis *Nový kult* názorově a myšlenkově sledoval anarchisticko-individualistický proud.

Po vydání třetího výtisku (které proběhlo už za částečného přispění S. K. Neumanna) se časopis setkal s nedostatkem finančních prostředků. Zhruba po půl roce se situace zlepšila a *Nový kult* opět vycházel, tentokrát již vydávaný Neumannem, v nové grafické úpravě a s novou redakcí. Politicko-názorová orientace redakce časopisu stále cílila na individuální anarchismus a podobně jako redakce ostatních anarchistických periodik ostře odmítala náboženství. Dále pranýřovala politické strany a to včetně sociální demokracie, se kterou se mnoho přívrženců anarchismu konce 19. století názorově shodovalo, nebo se k ní dokonce otevřeně hlásilo. Třetí ročník vydávání znamenal zlom. Časopis většinou vycházel týdně a začal anarchisty organizovat. Zároveň se ale

---

¹² SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky - proudy - osobnosti*. Praha: Manibus Propriis, 2006. s. 464

orientoval na komunistický anarchismus a vyzýval k etické revoluci nezávislých (dříve neodvislých) proti útlaku. Konkrétní témata či problémy, které Neumann v člancích řešil, byly např. lidnatost světa, komunismus, bolševismus, cesta jak snížit autoritu buržoazie. Dále pak otázky, je-li v rakousko-uherské monarchii důvod být vlastencem, když je český národ podřízen cizí nadvládě již po téměř tři sta let a proto, aby tomu tak nebylo, se děje velice málo.

Snažil se novým způsobem ukázat cestu lidem, kteří byli z politické situace zmatení a nešťastní, představil jim nové hodnoty- zejména individuální svobodu. První dva ročníky obnoveného Nového kultu byly hlavně jakousi literární revue, nabízely hodně překladů děl zahraničních autorů (např. od F. Nietzscheho, P. Kropotkina a E. Zoly) a to konkrétně filosofické statě, teze a myšlenky zahraničních představitelů inteligence se stejným nebo podobným názorem.

Z řad českých anarchistů či sympatizantů anarchismu do časopisu přispívali např. František Xaver Šalda, Antonín Procházka, Otokar Březina, Rudolf Těsnohlídek, František Gellner, Fráňa Šrámek, Marie Majerová či budoucí ředitel Městské knihovny v Praze Antonín Sova.

Periodicita časopisu byla sice velice nepravidelná, ale zato vyšší než u původní verze časopisu v době před finančními problémy. Oficiálně byl Nový kult vydáván nejdříve z Olšan, posléze z rakouské Vídně. Pod titulem se objevovaly přídomky: Mezinárodní sborník pro umění, politiku a život, později Anarchistická revue. Po sedmi letech vydávání časopis zanikl. Příloha se nazývala Šibeničky.

Dalším velice významným časopisem byl titul Nový věk svobody, původně sociálně-demokratické intelektuální periodikum. V devadesátých letech 19. století ho vydával Vilém Körbr, zmíněný již pro svou spolupráci s vydavatelem původního (tehdy krachujícího) titulu Nový kult. Nespokojení sociální demokraté, a to i ti z jejího původně umírněného křídla, se dokázali zorganizovat a tak pro ně Vilém Körbr vydal v roce 1892 časopis neodvislých (nezávislých) socialistů Nový věk svobody. „Neodvislí nechtěli ani majetek, ani

moc, chtěli nebýt manipulováni a ovládáni. Ideálem jim bylo cítit svobodu druhého“¹³.

Nositelem anarchistické myšlenky byl podle titulu zejména proletariát. Nový věk svobody přinášel (hlavně zpočátku) myšlenky opoziční a vytýkající. Těch tvůrčích, tedy navrhuujících konstruktivní řešení, bylo minimum. Někteří sympatizanti nacházeli ideál v anarchistickém komunismu, jiní v anarchistickém individualismu. Periodicita byla většinou nepravidelná. Četné výtisky byly zkonfiskovány, některé po konfiskaci znovu vydány, ale v upravené verzi. Politická orientace periodika byla na čtenáře nezávislého, s větší či menší tendencí k anarchismu. Témata byla hlavně neodvislý socialismus, charakteristické zásady anarchisty, volnost individua, zásady federalismu. „...volnost názorů nikdy na se nebrala ráz centralistický a naopak žádný despotismus.“¹⁴

Körbr často ve svých člancích upozorňuje na provázanost anarchismu a sociální demokracie, což je mu mnohokrát později jeho souputníky vytýkáno, protože myšlenky těchto dvou směrů se s postupem doby víc a víc rozcházejí. Časopis kromě jiného propaguje další anarchistická periodika, hlavně Omladinu a Volné listy (viz níže). Nový věk svobody byl na čas nahrazen časopisem Sociální demokrat a později znovu obnoven pod svým původním názvem. Nový věk svobody přinesl v roce 1894 přílohu Kartáč (redaktor přílohy byl také Vilém Körbr).

Titul Omladina byl vydáván od roku 1891 jako „orgán mládeže československé“. Jeho periodicita byla původně měsíční, později čtrnáctidenní. Cena za výtisk nebyla jednotná, některé vydání stálo tři i čtyři koruny. Na poměry doby se jednalo o drahý časopis. Vydáván byl na Smíchově Rudolfem Kroutilem¹⁵.

Časopis Omladina stál na počátku řady podobných titulů a to v Praze a zejména pak v dělnických regionech na severu Čech. (Např. Omladina s podtitulem Časopis pro dělnickou mládež dospělejší.) Samotný název

¹³ TOMEK, V. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925*. Praha: Filosofia, 2002. s. 380

¹⁴ KÖRBR, V. K organizaci. *Nový věk svobody*. 1892, 4, s. 1-1.

¹⁵ SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky - proudy - osobnosti*. Praha: Manibus Propriis, 2006. s. 474-486

Omladina bylo totiž souhrnné pojmenování pro radikální studenty a dělnickou mládež. S nimi proběhl v roce 1894 politický soudní proces. Na základě zkonstruovaného obvinění bylo 68 sympatizantů anarchistické myšlenky nespravedlivě odsouzeno z nelegálního spolčování a uvězněno. Po roce byli amnestováni.¹⁶

Hlavní myšlenkou periodika Omladina byla teze, že „všechny řeky nemusí nutně téct jedním směrem, stačí, když se nakonec dostanou k společnému moři“. Tím je vyjádřeno, že i přes rozkol názorů se dá dosáhnout společného cíle. Jedno číslo Omladiny (z 15. června 1892) bylo zkonfiskováno a nahrazeno listem Mládeži.

Obsahově se titul orientoval na statě o anarchii ve smyslu svobodného individualismu. Antonín Pravoslav Veselý ve statě Omladina a pokrokové hnutí otištěné v Omladině nastínil základní teze anarchismu v praxi:

- není třeba vládce, každý sobě pánem
- přirozený stav věcí je ten, kdy každá žije svůj svobodný život
- volnost je podmínkou dokonalosti

Redaktor F. V. Lorenc předkládá v 6. čísle 2. ročníku myšlenku odklonu od sociálně-demokratické linie v článku Jak kupředu: „*Kráčeli jsme v jedné řadě tak dlouho, dokud neviděli jsme cestu lepší. A radikalismus zajisté je lepší nežli ponížené plížení se.*“¹⁷ Také zde se objevují překlady významného ruského anarcho-komunisty, ideologa a intelektuála Petra Kropotkina.

Titul Omladina vycházel také v Mostě (periodicita čtrnáct dní, redaktor Karel Rosák) a to v letech 1893–94. V roce 1895 byl nahrazen titulem Nová Omladina. Dále Omladina vycházela např. v Ústí nad Labem (redaktoři Hynek Holub a Antonín Rubeš), v Duchcově a dalších městech, většinou v oblastech s hojně zastoupenou dělnickou třídou či horníky. Celkem existovalo 19 organizací

---

¹⁶SDRUŽENÍ SVORNOST [online] 2012 [cit. 2012-12-01] Svornost: Kalendárium: 21. února 1894 – skončil proces s Omladinou. Dostupné z <<http://www.svornost.com/2012/02/kalendarium-21-unora-1894-skoncil-proces-s-omladinou/>>.

¹⁷ LORENC, F. Jak kupředu. *Omladina*. 1892, 2, 6, s. 2-2.

Omladiny, které byly jednotné a scházely se na konferencích.¹⁸ Tam si sympatizanti ujasňovali další postup svého boje proti vládnímu systému. Dobu přelomu století chápali jako klíčovou, věřili v brzké vítězství ve svém třídním boji. Proletariátu se však svržení nadvlády tyranie nedařilo.

Také časopis Omladina přinášel kromě politických proanarchistických článků básně vyjadřující nespokojenost s nadvládou tyranie, pojmenování viníků odpovědných za všudypřítomnou bídu nebo odpor k materialismu. Autory jsou např. S. K. Neumann a F. V. Lorenc, redaktor titulu. Dochází k přetisku článků z jiných periodik, která se do příhraničních hornických oblastí nedostala (např. A. Retté: Úvahy o anarchii, přetištěno z Moderní revue).

Inzerované byly časopisy Duch českého severu a Nový kult. Periodikum dále během let vycházelo jako „Omladina, časopis horníků“ (do roku 1902), „Omladina, týdeník pracujícího lidu“ (od roku 1903), „Omladina, orgán anarchistických socialistů“ (od roku 1906, 1. číslo z 4. ledna) a „Omladina, orgán anarchistických socialistů, publikační orgán České federace všech odborů“ (od roku 1906, 2. číslo z 9. ledna).¹⁹

Titul Volný duch vydával od roku 1895 Karel Auer, po něm i Antonín Kalina. Periodicita titulu byla dvoutýdenní, výtisk stál pět korun. Titul nabízí čtenáři pohled a nové názorové proudy do vztahu anarchistického zřízení a náboženství, zejména skrze citace z Bible. Snažil se svým čtenářům vysvětlit, že základ křesťanství je dobrá myšlenka, která není v žádném případě v rozporu s anarchismem (pokud pomineme propagandu činem, tedy často vraždy, se kterými ne všichni souhlasili). Problém shledal v tom, jak si toto náboženství přisvojuje, vykládá a praktikuje papežský stolec s celou Římsko-katolickou církví (jediná možná pravda, neodvolatelnost, absence prostoru pro dialog, korupce).

V podtitulu měl heslo „Časopis pro zájmy společenského a duševního života“²⁰. Politicky se orientoval jako většina periodik na anarchismus individualistický, ale polemizoval s myšlenkou anarcho-komunismu, který ovšem nazval směrem

---

¹⁸SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky - proudy - osobnosti*. Praha: Manibus Propriis, 2006. s. 474-487

¹⁹ TOMEK, V. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925*. Praha: Filosofia, 2002. s. 371 a 376

²⁰ Tamtéž, s. 391

anarcho-kolektivistickým. Redaktor Kalina na stránkách Volného ducha zveřejnil také Manifest anarchistů českých, jehož byl autorem a který přednesl na anarchistické konferenci 5. dubna 1896. Manifest byl významným počinem pro české anarchisty, protože jasně určoval, kterým směrem se vydat. Tato tendence byla silně komunistická a autor požadoval odevzdání výrobních prostředků dělníkům, kteří s nimi pracují.

Dále je titul myšlenkově orientován proti násilnému svazování lidí do skupin (např. pod nadvládu autority), protože tito lidé k sobě nepatří a nemůžou proto být v takových svazcích šťastni. Vládu a stát označil za největší strůjce tyranie, vykořisťování a nesvobody. Došel k závěru, že samospráva funguje, ale jen když ji lidé sami chtějí a jsou sami sobě správci. Proto by mělo lidstvo dojít k totální anarchii. Programem manifestu byl neodvislý socialismus a opozice vůči sociální demokracii. Manifest ale nebyl chápán jako politický program. Anarchisté ho přijali jako možnou cestu z kapitalistického útlaku za svobodu. Časopis linii manifestu sledoval ve své redakční myšlence a směru.

Lidový čtrnáctideník Práce začal vycházet až na začátku dvacátého století (v roce 1905). O rok později už se jednalo o ryze anarchistický čtrnáctideník. Redaktorem byl Michael Kácha, Práce byla vydávána na Žižkově a členové redakce byli mj. S. K. Neumann, F. Šrámek, K. Toman a L. Knotek.

Práce stála 20 haléřů a stala se oficiálním tiskovým orgánem České anarchistické federace²¹ (ČAF), což byl pro organizované anarchisty zlomový krok. ČAF měla v novinách pravidelnou rubriku Věstník ČAF.²² Časopis byl orientován na teorii anarchistické ideologie a částečný prostor věnoval literárnímu umění. Zaměřením se Práce podobala Novému kultu. Byla v kontaktu se severočeskými dělníky a prohlašovala se za „časopis společnosti na samém okraji socialistickém“. Nechyběly překlady děl zahraničních anarchistů, hlavně Petra Kropotkina a Elisée a Elie Reclusových. Titul se dočkal několikanásobné konfiskace, a to i již zkonfiskovaného a po konfiskaci opraveného vydání. Přílohou Práce byl časopis Klíčení.

---

²¹ SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky - proudy - osobnosti*. Praha: Manibus Propriis, 2006. s. 495-500

²² TOMEK, V. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925*. Praha: Filosofia, 2002. s. 459

Poslední významný anarchistický titul se silným politickým obsahem je periodikum Komuna, publikační orgán České federace všech odborů. Komuna, dříve Nová Omladina, byla od roku 1907 vydávána redaktory Karlem Vohryzkem a Karlem Knotkem a vycházela nezvykle často (třikrát týdně). Vydávána byla ze Žižkova a mottem periodika bylo: Kulturní obrození, hospodářskou svobodu a federaci zádruh.²³

Titul ve svém obsahu řeší hlavně sociální nespravedlnost. Jako její příčinu označuje hospodářskou nerovnost, kterou požaduje odstranit (tzn. přináší podobné prokomunistické tendence jako např. články periodika Volný duch: odebrat kapitalistům výrobní prostředky a všechno jejich bohatství přerozdělit mezi pracující). Nepřítel socialismu kapitalista měl podle redakce dvě služby (církev a stát) a hájil všechn svůj pořádek militarismem a parlamentarismem. Proti těm nebylo odvolání. Redaktoři periodika věřili, že dočká-li se česká společnost socialismu, bude to socialismus anarchistický („...*neboť právě anarchism je socialismem, který odpovídá národní povaze české a slovanské. Český socialism.*“²⁴). Dále se distancovali od kriminalizace anarchistů:

„Anarchism není svou podstatou teorií vražed. Anarchism je pojetí života a společnosti, které odsuzuje soudobou společnost státně kapitalistickou, jež člověka ochuzuje a otročí, olupujíc ho o plody jeho práce a svobodu. A proto chtějí anarchisté dnešní společnost ze základů změnit. A především odstranit pramen zla, stát a kapitalism... Anarchistické zásady? Jsou negací jakéhokoliv násilí, jsou ztělesněním svobody... Násilí, vraždy nejsou součástí anarchistických zásad, naopak jejich porušením.“²⁵

Titul Komuna prosazoval neutrální odborové hnutí. To byla stěžejní myšlenka Mezinárodního anarchistického kongresu, který proběhl v roce 1907 v Amsterdamu. Proti Komuně se postavili vydavatelé periodik Hornické listy a Přímá akce, kteří nebyli myšlenke odborových organizací nakloněni. Tím ale

---

²³ TOMEK, V. Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925. Praha: Filosofia, 2002. s. 377-379

²⁴ VOHRÝZEK, K. Anarchistický socialism. *Komuna*. 1907, 4, s. 1-1.

²⁵ VOHRÝZEK, K. Anarchistické zásady. *Komuna*. 1908, 9, s. 5-6.

názorový a myšlenkový proud redakce nezměnili a na sjezdu České federace všech odborů byl časopis přijat jako její oficiální publikační orgán. Do Komuny přispívali S. K. Neumann, F. Gellner, J. Hašek, K. Bedych. Jako příloha Komuny vyšlo dílo První máj anarchistů, které bylo zkonfiskováno.

1.5.2 Periodika radikální a extrémistická

Nejradikálnějším známým titulem z období 1880–1925 je časopis Buřič. Tento časopis je extrémní svým militantním obsahem směřujícím k propagandě činem. Není v něm uvedeno jméno žádného z autorů nebo redaktorů, místo vydání, ani nic, co by k odhalení jeho původu vedlo. To je logický důsledek toho, že články nabádají k terorismu.²⁶ Časopis je totiž spíše několikastránkový leták s podrobným popisem výroby nejrůznějších výbušnin a třaskavin. Ty měly evidentně sloužit k odstraňování buržoazie a politiků:

„Do těžko tavitelné (ohnivzdorné) skleněné nebo kamenné křivule (báně) nasype se potlučený suchý sanitroolovnatý (salpetarsauere) Bleioxyl a takto naplněná (as do polovice) křivule postaví se na oheň dřevěnouhelný. Otvor této křivule spojí se se skleněnou trubičkou, tato trubička může být až jeden palec silná ... a to přivede náboj bezpečně ku explozi.“²⁷

Tento návod (v plné verzi) přinesl časopis Buřič ve svém třetím čísle vydaném v červnu 1897 pod názvem Vše-ničitel neboli Vše-lamatel-trhatel. Motto periodika byl citát Svatopluka Čecha „Kdo pána vrahem, -tenť naším přítelem.“

Časopisu Buřič, vydaného pravděpodobně v New Yorku v USA, jsou známa pouhá tři čísla. (Buřič je inzerován ve Volných listech č. 63, 6. ročník, 1897)

„My jsme nepřáteli stávajících poměrů...“

My jsme nepřáteli státu...“

My jsme nepřáteli náboženství...“

²⁶ TOMEK, V. Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925. Praha: Filosofia, 2002. s. 434

²⁷ Vše-ničitel neboli Vše-lamatel-trhatel. *Buřič*. 1897, 3, s. 1-1

*Proto jsme hotovi bojovati, hotovi zvrátit
tento tyranský nemravný řád společenský...*²⁸

O mnoho umírněnějším titulem byly Volné listy. Vydával je Josef Krčmář, později Karel Moravec. Odpovědný redaktor byl Josef Nastoupil. Volné listy vycházely jednou za čtrnáct dní a cena byla „lidových“ deset haléřů.

Titul byl poprvé vydán v roce 1892 jako „Orgán neodvislých socialistů v Rakousku“. Vydáván byl z Vídně. Obsahem patřil k radikálním, ale pouze ve verbální rovině. Násilné tendence zaznamenány nebyly. Výrazně se profiloval proti Vilému Körberovi, který podle redakce zaujímal pozici umírněného sociálního demokrata. Ke spoluautorům časopisu patřil i F. Modráček, kterému se podařilo zorganizovat skupinu politických aktivistů. Ta však byla následně zatčena.

V periodiku byl mimo jiná témata často řešen problém, zda dávat anarchismu přídomek (individualistický, komunistický...), protože anarchismus je pouze jeden. Individualismus je označen za filosofickou stránku věci, komunismus pak za systém hospodářský²⁹.

Po nástupu nového šéfredaktora J. Opletala se myšlenková linie časopisu vzdává radikální tendence 80. let a přiklání se zpět k liberálnímu Körbrovi. Dochází už jen k šíření „běžných“ anarchistických myšlenek a zásad. Čtenáři proto o časopis ztratili zájem. Titul Volné listy roku 1895 zanikl. Opletal ve Vídni začal vydávat titul Matice dělnická.

Periodikum Volné listy bylo později znovu vydáváno v USA, konkrétně v New Yorku. Vzhledem k tamní absenci nástrojů jako je konfiskace se Volné listy stávají nejdéle vycházejícím anarchistickým tištěným periodikem v českém jazyce. Vydávala ho skupina Bezvládí. Titul se v zámoří orientoval hlavně na publikování překladů textů světových anarchistů a přívrženců anarchistických odnoží (např. P. Kropotkin, J. Most, L.N. Tolstoj). Inzeroval sám sebe v třinácti cizojazyčných periodikách (např. londýnský Freedom, pařížská La Revolte).³⁰

---

²⁸ Vše-ničitel neboli Vše-lamatel-trhatel. *Buřič*. 1897, 3, s. 3-3

²⁹ SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky - proudy - osobnosti*. Praha: Manibus Propriis, 2006. s. 530-537

³⁰ TOMEK, V. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925*. Praha: Filosofia, 2002. s. 386

Newyorská skupina Bezvládí vydávala i svůj vlastní eponymní titul. Tento časopis byl vydáván v USA a nikdy nebyl zkonfiskován. Přispívali do něj zejména F. Dlouhý, A. V. Haber a F. Hajšman. Obsahem titul přibližoval anarchisty výlučně dělnické třídě a obracel se vůči inteligenci v hnutí, zejména proti Neumannovi a Vohryzkovi a dále pak proti titulu Omladina. Na Anarchistickém sjezdu v roce 1906 bylo Bezvládí ustanoveno „krajinským listem pražským“. Časopis byl od roku 1905 vydáván v Nových Verneřicích. V roce 1907 zanikl a po dlouhých šestnácti letech (v roce 1923) proběhl částečně úspěšný pokus o jeho obnovu. Vyšlo ale pouze devět čísel a časopis zanikl definitivně. Období po vzniku Československa totiž do anarchistického hnutí přineslo zásadní obrat. Někteří anarchisté považovali svůj boj za vyhraný. Věřili, že nová republika nabídne socialistické hodnoty³¹, jiní jej akceptovali jen jako dílčí úspěch. Mnozí se orientovali na nebolševický komunismus.

V posledních číslech obnoveného vydání přinesla redakce úvahy nad tím, zda a proč akceptovat nový československý stát a zda od anarchismu ustoupit. Dále řešila situaci ohledně funkcí ve státních orgánech, které přijali anarchisté a Neumannovo zřeknutí se anarchismu ve prospěch komunismu. Zapomenuté anarchistické myšlenky se ale pokoušela znovu oživit. Nová éra Bezvládí se konfiskací nevyhnula.³²

1.5.3 Periodika umírněná, umělecká a literární

Mezi významná periodika s umírněným obsahem patří zejména titul *Moderní revue*. Ten vydali poprvé v roce 1894 Arnošt Procházka a Jiří Karásek ze Lvovic jako měsíčník pro umění, literaturu a život. Tendenčně bylo periodikum v prvních ročnících proti „shnilé societě“ a vydavatelé exponovali antiautoritativní postoje. Za svůj hlavní úkol si stanovili „*předváděti autory svrchovaně vyhrazené a umělecké, především u nás neznámé.*“³³ Časopis se

---

³¹ Libcom.org [online]. 2006 [cit. 2012-12-07] 1419-today: Czech anarchism. Dostupné z WWW: <<http://libcom.org/history/articles/anarchism-in-czech>>.

³² TOMEK, V. Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925. Praha: Filosofia, 2002, s. 471 a 496

³³ MKL [online]. 2012 [cit. 2012-12-01] *Moderní revue 1894 - 1925*. Dostupné z WWW: <<http://mkloket.cz/program/1083/moderni-revue-1894-1925>>.

orientoval na individuální anarchismus a odvracel se od náboženství. Nedával šanci ani přeměně původního křesťanství na pohanství.

Titul se mimo jiné pokoušel přiblížit dělnickou třídu a anarchistické intelektuály: *„Počalo se velice mysliti, byly učiněny první kroky k definitivnímu soužití našeho dělníka s ostatním myslícím světem a neodvislý socialism počal se přerazovati ve skutečný anarchism.“*³⁴

Ostatní anarchistická periodika Moderní revue akceptovala jako časopis, který patří do jejich okruhu a inzerovala ho ve svých titulech. Velká část předplatitelů byla mezi severočeskými horníky. Konec časopisu znamenala smrt jeho vydavatele v roce 1925, nicméně po přelomu století už nebyl tak oblíbený jako v devadesátých letech 19. století.

Druhým podobným titulem byl Červen, čtrnáctideník pro nové umění, přírodu, technickou dobu, socialismus a svobodu. Jednalo se o nejmladší periodikum z období 1880–1925. Začal vycházet až v roce 1918 a jeho titulní motto se během let měnilo až např. na Sociální týdeník nebo Orgán komunistických skupin. Vydával ho F. Borový v Praze a výtisk stál jednu korunu a dvacet haléřů. Titul propagoval sociální spravedlnost a komunismus. V roce 1921 se redaktorem stal i S. K. Neumann. To potvrzuje jeho názorovou evoluci od anarchisty přes anarcho-komunistu až ke komunistovi.

Titul mapuje revoluční vývoj v Rusku, je silně prokomunistický, ale před bolševismem neboli autoritářským komunismem varuje. Ten podle Neumanna ničí individuální volnost. Dle Neumannových slov bychom se z ruského vývoje měli poučit paradoxně o tom, čeho je třeba se vyvarovat. Jeho myšlenkový a názorový vývoj se zde ale nezastavuje a Neumann časem myšlenky a směr politiky v Rusku a potažmo v Sovětském svazu akceptuje. Dokonce se odvrací od svého anarchistického přesvědčení, které označuje jako „šedivé teorie a mrtvé zásady“³⁵.

„Socialistická revoluce zatočila se všemi domnělými i skutečnými svobodami a anarchisté dali více na slova než skutky, smířili se nakonec s formami, které

---

³⁴ PROCHÁZKA, A. O sbližování. *Moderní revue*. 1905, 1, s. 13-13

³⁵ TOMEK, V. Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925. Praha: Filosofia, 2002. s. 494

*málo odpovídali starým představám a ideologii. Byla prostě objevena cesta a taktika pro socialismus činu.*³⁶

Časopis se později toho roku přihlásil otevřeně ke komunismu autoritářskému. Čtvrtý (a poslední) ročník časopisu se už ale politice nevěnuje a přináší pouze umění, tj. literaturu, poezii a kresby.

1.5.4 Periodika protináboženská

Mezi anarchistickými periodiky se vyskytuje málo těch, které obhajují náboženství (např. Volný duch). To je většinou zatracováno, zejména kvůli Římsko-katolické církvi. Mezi tituly, které odmítají náboženství a klerikalismus nejvíce, se řadí Matice dělnická a Matice svobody.

Matici dělnickou začal v roce 1895 vydávat jako Časopis pro vědy socialistické Jan Opletal, který byl nástupcem redaktora Volných listů. Titul vycházel měsíčně, od 7. čísla prvního ročníku po čtrnácti dnech. Mottem periodika byly dva citáty. První od ruského anarcho-komunisty Petra Kropotkina: „Hospodářská rovnost jest základním štěstím, blahobytu a svobody celé společnosti lidské, proto pryč s otroctvím duševním i tělesným“. Druhý je výrok Cicera: „Není štěstím člověka má-li dobrého pána, nýbrž nemá-li žádného pána“.³⁷ To prokazatelně potvrzuje orientaci redakce na cíl vytvořit komunitu, ve které si jsou všichni rovni. Titul Matice dělnická se zabývá zejména antiklerikální a protináboženskou agitací. Nabízí díla českých anarchistů i překlady děl cizích (často anonymních). I tento titul byl často konfiskován.

Matice dělnická inzerovala mimo jiné Neumannův Kalendář neodvislého dělnictva na rok 1901, přinášela články orientované proti kapitalistům, popisovala, jak chudě žijí dělníci, jak malá je šance, že se jejich situace kdy zlepší atd. Dále poukazyvala na nespravedlnost v tom smyslu, že jejich práce je tvrdší a časově náročnější než práce jejich pánů. Občasné konfiskace redakci evidentně utvrzovaly v tom, že je na dobré cestě zničit rakouskou nadvládu.

³⁶ BOROVIČ, F. Šedivé teorie a mrtvé zásady. Červen. 1920, 6, s. 2-3.

³⁷ TOMEK, V. Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925. Praha: Filosofia, 2002. s. 407-408

Na toto periodikum navazuje plzeňská Matice dělnická (od 4. ročníku) a neperiodikum Volnost (1899).

Šéfredaktor Matice dělnické Opletal zahajuje vydávání titulu Matice svobody v roce 1903 poté, co byl za účast na stávce mosteckých dělníků odsouzen na měsíc odnětí svobody a následně vypovězen z vlasti. Matice svobody vycházela dvakrát až třikrát do měsíce (nepravidelně) a vydávána byla v Brně. Obsahově byla velice podobná Matici dělnické, ke které se přímo hlásila.

Časopis byl vydáván i po 1. světové válce, tendenčně tíhl víc a víc ke komunismu a postupně zanikl.³⁸

1.5.5 Ostatní periodika

Mezi nejvýznamnější výše nezařazená periodika patří tituly Chudšas a Anarchistická revue.

Chudšas byl dle svého podtitulu listem pracujícího lidu a vycházel měsíčně od roku 1907. Redakci tvořili Karel Vohryzek a Karel Knotek (podíleli se i na titulu Komuna). Za cíl své redakční činnosti si dali rozšířit anarchistickou myšlenku mezi dosud nezainteresované dělníky. Účel byl posílení jejich řad. Aby toho snáze dosáhli, začali postupně vydávat Chudšase častěji (ve dvoutýdenní periodicitě) a cenu stanovili na pouhé 2 haléře, takže si jej mohl dovolit téměř každý.³⁹

V prvním čísle prvního ročníku vydavatelé naznačili, že myšlenkou listu bude hledání pravdy a ukázání cesty ke štěstí, svobodě a blahobytu.

Na titulu se podíleli i redaktoři z Práce a Nové Omladiny. Myšlenka anarchismu tak byla šířena do míst, kde zatím nebyla známá a Vohryzek s Knotkem se snažili v utlačovaných probudit touhu po lepší budoucnosti a po svobodě. Na obsahu periodika participoval i Jaroslav Hašek a velký český anarchista, umělec a dekadentní básník František Gellner.⁴⁰

---

³⁸ TOMEK, V. Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925. Praha: Filosofia, 2002. s. 408

³⁹ SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky - proudy - osobnosti*. Praha: Manibus Propriis, 2006. s. 436-438

⁴⁰ TOMEK, V. Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925. Praha: Filosofia, 2002. s. 473

Anarchistická revue byla další z četných titulů, na kterém se podílel S. K. Neumann. Motto znělo: „Časopis českých revolucionářů“, stála 40 haléřů a Neumann ji vydával v Řečkovících u Brna. Navázal tím na Nový kult.

Titul byl v prvním desetiletí 20. století nejvýznamnější mezi anarchistickými periodiky. Neumann byl autorem téměř všech příspěvků. Psal je pod pseudonymy Marius a Brutus. Zaměřením byl časopis teoretický a vyšla pouhá tři čísla.⁴¹

Další významné, ale ne zásadní anarchistické tituly mezidobí let 1880–1925 byly zejména Antiklerikální epištoly, Budoucnost, Česko-americké kacířské epištoly, Dělnické listy, Dělnické plameny, Duch českého severu, Duch volnosti, Generalstreik!, Hlídka na Ostravsku, Hornické listy, Horník, Iniciativa, Karabáč, Mládeži, Mladý průkopník, Nový život, Nuselské listy, Palcát, Plameny, Pokrok, Pokroková Omladina, Pokrokové noviny českého lidu, Pomsta, Proletář, Proudny, Průboj, Předvoj, Přímá akce, Rakouská tisková svoboda, Revoluce, Syndikalist, Tribuna, Volnost a Zádruha.

1.6. Nejvýznamnější anarchističtí redaktori a vydavatelé

Pro čtenáře anarchistických periodik (mezi léty 1880 a 1925 hlavně dělnickou třídu) vytvářeli obsah anarchističtí intelektuálové a umělci. Redaktor i šéfredaktor četných titulů Stanislav Kostka Neumann, syn žižkovského právníka, se díky svému styku s dělníky a návštěvám sociálně-demokratických schůzí stal nejznámější a nejvýraznější osobností mezi anarchistickými intelektuály.⁴²

Mezi další výrazné osobnosti patřili František Gellner (anarchistický básník s mimořádným sklonem k cynismu a dekadenci⁴³, jehož básně jsou dodnes

---

⁴¹ TOMEK, V. Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925. Praha: Filosofia, 2002. s. 433

⁴² *Spisovatele.cz* [online] 1999 [cit. 2012-12-01]. S.K. Neumann. Dostupné z WWW: <<http://www.spisovatele.cz/stanislav-kostka-neumann>>.

⁴³ *Spisovatele.cz* [online] 1999 [cit. 2012-12-01]. Fr. Gellner. Dostupné z WWW: <<http://www.spisovatele.cz/frantisek-gellner>>.

mezi anarchisty populární a nejedna z nich se dočkala zhudebnění soudobými hudebníky), Rudolf Těsnohlídek a Karel Toman.

Většina anarchistů intelektuálů se zapálila pro svou věc proto, že byli vzdělaní, uvědomovali si situaci dělnické třídy a chtěli ji řešit.

Soudobá anarchistická komunita je velice anonymní. Hlásit se k takovému hnutí může znamenat pro jednotlivce osobní problémy, proto je tato tendence pochopitelná. Nejznámější a nejvýraznější anarchista vydavatel je Jakub Polák, redaktor periodika A-kontra. Stál u jeho zrodu a vývoj a podobu ovlivnil. Před listopadem 1989 se hlásil k undergroundovému kulturnímu proudu, preferoval „intelektuálské“ solitérství.⁴⁴

Když se v roce 1991 měla uspořádat tisková konference (po akci proti stoupencům anarchie na Karlově mostě), Polák byl jediný, kdo se vzdal anonymity a tím se stal mluvčím hnutí.

Polák ve svých článcích obhajuje spravedlnost pro všechny a solidaritu se všemi. Snaží se vyřešit neférové praktiky nadnárodních korporací, upozorňuje na lživé výroky z úst politiků. Má výrazné sociální cítění a odhaluje a zveřejňuje nepravosti. Je zároveň i zakladatelem časopisu Polarita a své příspěvky publikuje i v kulturním čtrnáctideníku A2.

1.7. Anarchistická periodika v období 1925–1989

Silné proanarchistické tendence se s odstupem času mohly zdát jen jako reakce na útlak obyvatel ze strany rakousko-uherského státního aparátu. Po pádu monarchie a po první světové válce anarchie v českých zemích nezavládla a přesto byl nově nastolený politický systém pro mnohé vysvobozením. Část anarchistů se přiklonila k myšlence komunismu. Paradoxně právě cesta ke komunismu (socialismus) zapříčinila absenci anarchistických tiskovin po roce 1948.

---

⁴⁴ A-kontra [online]. 2006 [cit. 2012-09-20]. Život proti proudu: rozhovor s Jakubem Polákem. Dostupné z WWW: <<http://www.a-kontra.net/zivot-proti-proudu-rozhovor-s-jakubem-polakem>>.

Třicátá léta 20. století byla doba, kdy Hitler posiloval svůj vliv a Čechoslováci tyto tendence výrazně pociťovali. Extrémistická periodika, která v té době vycházela, byla např. fašistická, orientovaná proti Němcům a Židům, nebo komunistická, tedy prosovětská. Během druhé světové války Češi praktikovali podzemní a odbojovou činnost, kterou se snažili nacismus zničit, používaným médiem byly např. motáky či letáky. Riziko odhalení tištěného či ručně psaného média Gestapem bylo velké a jeho použití jako důkazního materiálu mohlo mít fatální důsledky. Žádný z těchto (nejen) tiskových výstupů si nekladl za cíl bezvládní, proto se nejedná o anarchistický tisk.

Na porážce Německa ve druhé světové válce měla zásadní podíl i Rudá armáda. Jeden z četných důsledků této situace bylo rozdělení Evropy na dva bloky. Československo spadalo do tzv. východního bloku a bylo pod nadvládou Moskvy. Vítěz prvních parlamentních voleb po druhé světové válce (Komunistická strana Československa) ukázal Čechoslovákům svoji sílu kromě jiného i v politických soudních procesech. KSČ praktikovala justiční vraždy (viz v kapitole 1.3 Závěš Kalandra) a omezovala svobodu jedince. Prostor pro diskuzi byl jen na socialistické platformě, tzn. žádný pro alternativní proudy a myšlenky. V období po druhé světové válce, podobně jako během ní, nejsou známa žádná vycházející anarchistická periodika. Myšlenka anarchismu se do ČSSR mohutněji dostává až v 60. letech 20. století. Vzniká undergroundové (tj. protivládní, tedy protikomunistické) hnutí, jehož členy jsou například básník, prozaik a anarchistický sympatizant Egon Bondy⁴⁵, dramatik Václav Havel, hudebníci z Plastic people of the Universe nebo DG 307. *„Anarchismem byla ovlivněna i část Hnutí revoluční mládeže, trockistické skupiny, která se stala terčem rozsáhlého politického procesu v roce 1971.“*⁴⁶

Tito lidé ale nejsou anarchisté v původním smyslu, podobně jako za anarchisty nemůžeme považovat ilegální odbojové skupiny ve druhé světové válce, přestože jejich cíl byl svrhnout (většinou násilně) nadvládu tyрана. Jejich cílem totiž nebylo nutně bezvládní, ale jiný politický systém nepotlačující jejich lidská práva a svobodu.

---

⁴⁵ Csaf.cz [online]. 2002 [cit. 2012-09-20]. Nevěřte nikomu, ani nám. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/print.php?clanok=134>>.

⁴⁶ *Tamtéž*

Československý underground byl výrazně ovlivněn americkým hnutím Hippies, které v 60. letech 20. století vystupovalo proti násilné a militantní politice USA (např. ve Vietnamu). Na konci 70. let 20. století vzniká ve Velké Británii hnutí „Punk“, které se vymezuje proti hodnotám kapitalistické společnosti a k myšlence anarchismu se otevřeně hlásí. Toto hnutí mělo pochopitelně vliv i na československý underground.

Periodikum, které se zabývá alternativou vůči útlaku státního aparátu, ale které si za cíl neklade bezvládní, je undergroundový samizdatový titul Vokno, „časopis pro druhou i jinou kulturu“ (vychází koncem 70. let a v průběhu 80. let 20. století). Od roku 1979 ho vydával František Stárek, přispívali např. Ivan Jirous a Dana Němcová.⁴⁷

Titul Vokno se soustředil hlavně na svobodnou, tedy nediktovanou kulturu, která v Československu nebyla státními orgány tolerována. Vládnoucí komunistická strana určovala pomocí nejrůznějších mechanismů (např. tzv. „kvalifikační přehrávky“, vystoupení hudebního tělesa před komisí cenzorů⁴⁸), kteří umělci mohou a kteří nemohou veřejně působit a vystupovat. Ovlivňovala tím zejména literaturu, drama, hudební produkci atd. Časopis Vokno přinášel básně, texty, informace o nelegálních koncertech alternativních hudebníků atp. Počátkem 80. let se ve Vokně objevují první zmínky o fenoménu „squattin“ (pochopitelně pouze v zahraničí), který bude v Čechách po listopadu 1989 s myšlenkou anarchismu velice blízce spjat.

V říjnu roku 1989 vzniká v Praze Československé anarchistické sdružení, které se připojuje k Levé alternativě (Tročistě) a koordinuje budoucí anarchistické aktivity v době po sametové revoluci (například pro anarchisty důležité potírání sílících neonacistických tendencí).⁴⁹

V osmdesátých letech 20. stol. existuje v Československu kromě částečně proanarchistického hnutí Punk i hnutí Skinheads, jehož členové propagovali individualistická řešení. Problém tohoto hnutí bylo praktikované násilí. Jeho zakladatelé a první členové ve Velké Británii byli orientováni proti

---

⁴⁷ Vons.cz [online]. 2007 [cit. 2012-09-20]. Vokno. Dostupné z WWW: <<http://www.vons.cz/vokno>>.

⁴⁸ Crash-club [online]. 2009 [cit. 2012-09-20] Hudba netěží jen z hudby. Dostupné z WWW: <<http://crash-club.blog.cz/1107/hudebni-scena-sedmdesatych-let>>.

⁴⁹ Csaf.cz [online]. 2002 [cit. 2012-09-20]. Nevěřte nikomu, ani nám. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/print.php?clanok=134>>.

přistěhovalcům (měli xenofobní, později až šovinistické názory). Českoslovenští skinheadi dovedli hnutí od rasismu až k „renesanci“ hitlerovského nacismu. To jej od anarchismu zásadně odlišilo.

1.8. Československá a česká anarchistická periodika po roce 1989

Po revoluci v roce 1989 se díky nově nabyté svobodě začalo ozývat mnoho spolků a skupin, které byly komunistickým režimem dlouhá léta limitovány, perzekvovány nebo dokonce stíhány. Pochopitelně mezi nimi nechyběli ani anarchisté. Poučením z doby dlouhé vlády komunistů byly tyto skupiny velice zkušenými vydavateli samizdatů. A proto jsou 90. léta 20. století velice silným a významným obdobím pro anarchistický periodický tisk. Tato éra pokračuje i v dalším desetiletí, tedy první dekádě 21. století, ale přelom prvních dvou desetiletí 21. století je ve znamení nových médií a nových způsobů organizace. Tištěná periodika i neperiodika (letáky, jednorázové tiskoviny) jsou zastoupena méně a méně. Anarchisté, jako valná většina populace, která má potřebu se organizovat, k tomu využívají fenomenální sociální sítě a „nová média“. Kvalita dosažitelných anarchistických tištěných periodik kolem roku 2012 je nízká. A to hlavně po obsahové stránce. Po technické stránce nebyla tato periodika nikdy výrazně dobrá, protože tzv. „low-end“ je součástí anarchistického přesvědčení (nízké provozní náklady, šetření prostředky, neplýtvání). To se týká zejména těchto periodik: Sabotáž, Zdola, Existence, Volá Londýn, Autonomie, Svobodná mysl, Výfuk, Podaj ďalej a Žerme bohatých. Ve valné většině to jsou „po domácku“ kopírované černobílé nelegálně vydávané (bez registrace MK ČR) časopisy s nízkým nákladem, ale často solidním množstvím informací a příspěvků.

Výjimku mezi těmito tituly tvoří časopis A-kontra. Jedná se o nejdéle vycházející anarchistický časopis po roce 1989. Je velice kvalitně zpracován, má velký rozsah, počtem a úrovní příspěvků se rovná běžným magazínům dosažitelným

na českém trhu. Primárně je určen všem anarchistům, ale díky své kvalitě snáze cílí na intelektuální část zainteresovaných čtenářů.

Propaguje anarcho-syndikalismus, je prokolektivní, proti kapitalistickému zřízení, prosazuje autonomii, naprostou vzájemnou svobodu a mír. Vymezuje se proti násilí (příčemž násilí na neonacistech přímo nepodporuje, ale o střetech s touto skupinou jednak pochopitelně zpětně informuje a dále plánované akce, kde je pravděpodobnost kontaktu, anoncuje). Také se vymezuje proti útlaku (zejména sociálnímu), vykořisťování, proti porušování lidských práv. Novým trendem v 90. letech 20. století je ekologické myšlení, zejména tzv. trvale udržitelný rozvoj a recyklace. V neposlední řadě je tématem i mučení zvířat. To se týká zejména chemických laboratoří nadnárodních koncernů či zemědělských statků řetězců rychlého občerstvení. Informace na toto téma dodávala hlavně anarchistická organizace Animal SOS.

A-kontra poprvé vyšlo v březnu 1991 jako měsíčník, cena byla 4 Kčs. Redakci vedl anarchistický aktivista Jakub Polák, který se do té doby podílel na porevolučním periodiku Kontra. To byl přímý nástupce undergroundového titulu Vokno. Podtitul A-kontra zněl: „Zprávy alternativních aktivit“. Mezi léty 1996 a 1998 byla ale jeho periodicitu nepravidelná. V roce 2012 stojí jeden výtisk 20 Kč a vychází dvakrát do měsíce.⁵⁰

„Cílem časopisu je poskytnout širokou paletu alternativních informací čtenářům v České republice a na Slovensku a takto přispět k větší sebeorganizaci společnosti a solidaritě mezi lidmi a komunitami“⁵¹

Šéfredaktor Polák vytrvale odmítá své pracovní zařazení na nejvyšším postu v redakci, protože dle anarchistických zásad není ve skupině třeba vůdce.⁵²

A-kontra se věnuje i hudbě a hudebním produkcím (zejména hudební styly punk a kytarový hard-core), hudba je podstatná součást životního stylu novodobých anarchistů. S hudbou byl spjat i protikomunistický underground, v titulu Vokno byly často zmiňovány ilegální produkce Plastic People of the Universe, DG 307

---

⁵⁰ A-kontra [online]. 1999 [cit. 2012-09-20]. A-kontra. Dostupné z WWW: <<http://a-kontra.net/a-kontra>>.

⁵¹ *Tamtéž*

⁵² A-kontra [online]. 2006 [cit. 2012-09-20]. Život proti proudu: rozhovor s Jakubem Polákem. Dostupné z WWW: <<http://www.a-kontra.net/zivot-proti-proudu-rozhovor-s-jakubem-polakem>>.

apod. U těchto hudebních skupin se jednalo většinou o žánr psychedelické kytarové hudby ovlivněné americkou hudební produkcí spjatou s hnutím Hippies.

Novým prvkem v období po revoluci v listopadu 1989, kterému se obsah titulu pochopitelně také věnoval, byly řádně ohlášené a tedy povolené demonstrace. S těmi měli Čechoslováci dost zkušeností, na rozdíl např. od squattingu. Fenomén squatting se k nám dostal v 90. letech 20. stol. ze západní Evropy (zejména se uplatňoval v Německu, Nizozemí a Dánsku). Jedná se o ilegální obsazení nemovitostí. Tímto způsobem anarchisté řešili bytovou problematiku. Většinou se (vzhledem k majetkoprávním vztahům) jedná o protizákonnou činnost. Legislativa v Nizozemí byla v té době mírnější. Majitel nemovitosti, o kterou se déle než rok nedokázal postarat, neměl proti squatterům odvolání. V německém Berlíně se dokonce podle A-kontra skupině squatterů podařilo dosáhnout autonomní zóny, která nebyla vázána na okolí.

Obrovský problém shledali anarchisté v sílícím radikálním neonacismu. Ten byl snadnou a líbivou odpovědí na otázky, které společnost s nově nabytou svobodou musela řešit (problémy národnostních menšin a přistěhovalců). Proto docházelo k pouličním střetům, zejména v těchto dnech v roce: 1. květen (Svátek práce, významný den pro obě radikální křídla), 28. říjen (výročí vzniku Československa), výročí narození Adolfa Hitlera, výročí antisemitských akcí (zejména tzv. Křišťálová noc).

Další téma (a pro nejedno vydání A-kontra téma nosné) je politika „západní civilizace“, kde si USA uzurpuje pozici světové policie a za podpory států západní Evropy rozhoduje o osudu civilních obyvatel jiných zemí. Trnem v oku anarchistům je i Mezinárodní měnový fond (demonstrovat proti zasedání MMF se do Prahy v roce 2000 sjeli anarchisté z celé Evropy, např. italská skupina Ya Basta!⁵³), Světová banka a skupina G8.

Dalším velice významným fenoménem je kultura D.I.Y. (Do it yourself- udělej to sám, míněno osobně). Její podstata spočívá v tom, že svobodný člověk se nepodřizuje jakémukoliv pravidlu a co potřebuje, udělá sám podle sebe. D.I.Y.

---

⁵³ *Revolutionary communist.org* [online]. 2000 [cit. 2012-12-027]. Prague 26 September. Dostupné z WWW: <<http://www.revolutionarycommunist.org/index.php/international/917-prague-26-september--frfi-157-oct--nov-2000.html>>.

do Čech přivádí mimo jiné i free-tekno, hudebně-životní styl kočovných producentů. Ti se setkávají na různých místech Evropy, nejčastěji pochází z Holandska, Francie, Velké Británie a Německa. V Čechách tento fenomén našel obrovskou skupinu následovníků a jejich nadšení vyvrcholilo v pravidelný výroční festival elektronické (převážně techno) hudby Czech-tek. Ten se těšil mohutné návštěvnosti a oblibě, ale v roce 2005 (konal se v Mlýncích na Tachovsku) nechal tehdejší premiér Paroubek zasáhnout proti návštěvníkům přesilu těžkooděnců.

Okrajově se titul A-kontra věnuje problematice drog a zejména legalizaci marihuany (ať už k léčebným, průmyslovým či jiným účelům).

Většina témat je zpracována formou statí a esejů, někdy se vykytují komiksy, básně a próza.

A-kontra dodnes nemá vážného konkurenta. Jak je uvedeno výše, ostatní tituly jsou samizdatové a na náročného čtenáře pravděpodobně působí spíš neseriózním dojmem.

Titul Sabotáž vycházel ke konci 90. let 20. století za cenu 5 Kč. Periodicita byla nepravidelná. Časopis tvořily dva oboustranně černobíle potištěné listy formátu A4 přeložené na půl a sestavené do sešitu. Obsahově se Sabotáž blížila titulu Buřič (který vycházel přibližně o 100 let dříve), ale nenabádala k teroristickým útokům. Nabízela např. seznam nadnárodních kosmetických a chemických korporací, které testovaly vyráběné produkty na zvířatech. Vše bylo dokládáno obrázky s drastickými výjevy mučených zvířat. Ty ale byly velice nízké tiskové kvality. Společně s tím titul zveřejňoval i seznamy těch společností, které toto nepraktikují, i když působí ve stejném oboru. Nabízel tedy alternativu a vyzýval k ní. Velký problém redaktoři spatřili i v řetězcích rychlého občerstvení, zejména kvůli velkému objemu jednorázového „nádobí“, na kterém je jídlo podáváno. Dále pro nedůstojné podmínky, ve kterých jsou nucena zvířata žít před porážkou. K automobilové dopravě nabízel alternativu ve formě cyklistiky.

O poznání kvalitnějším titulem je Existence. V období 1998–2002 bylo publikováno 14 vydání. Cena za výtisk byla 25 Kč nebo 30 Sk. Redaktoři se na

stránkách titulu zaobírali především politikou (jejími důsledky pro anarchistickou organizaci, kapitalismem, globalizací, genderovou rovnoprávností), kulturou, squattingem, D.I.Y., či trvale udržitelným rozvojem. Podle obsahu se cílový segment čtenářů prolínal s A-kontra.

Titul Zdola bylo také černobíle tištěné periodikum (vycházející jednou za měsíc), ovšem nezvykle velkého formátu A3. Na první pohled působilo téměř jako běžné noviny. Výtisk stál 5 Kč nebo € 0.20. Podtitul zněl „Zpravodaj Československé anarchistické federace (Internacionála anarchistických federací)“.

Náplní titulu byla hlavně politika. Měl blízko k „Neumannovským“ časopisům jako Nový kult nebo Nový věk svobody. V článcích se redaktoři Zdola orientují zejména na soudobou politiku, upozorňují na chyby politických stran a nabízí alternativní cestu.

Posledním zásadním titulem této skupiny periodik je Volá Londýn! (Na obálkách některých čísel je použit delší název Praha volá Londýn.). Tento „Časopis pro alternativní kulturu“ (podtitul) je důkazem úpadku tištěných anarchistických periodik. Kvalitou zpracování odpovídá téměř všem výše uvedeným (kromě A-kontra a několika málo dalších titulů), jedná se tedy o černobílý amatérsky kopírovaný samizdat. Tím sleduje anarchistickou myšlenkovou linii neplýtvání zdroji. Cena na výtisku není uvedena a prodej funguje systémem dobrovolného poplatku, většinou kolem 20 Kč.

Obsahově je extrémně skromný. Kromě několika málo krátkých zpráv z domácí i zahraniční politiky, které více či méně souvisí s anarchistickými tématy a které jsou z důvodu měsíční periodicity velice neaktuální, nabízí v každém čísle pouze jeden jediný článek. Názvy těchto nosných článků byly např.: „Proč jsme nesměli k Havlovi“ (polemizování o tom, jak je těžké osobně se setkat s člověkem, když se stane prezidentem), „Smrt Ivana Martina Jirouse“ (článek o ikoně československého undergroundu), „BIS proti nezávislému hnutí“.

Titul Volá Londýn! potvrzuje postupný ústup anarchistů vydavatelů od tištěných periodik a jejich logický přesun k médiím se schopností pružněji reagovat.

Jedná se zejména o sociální sítě. Digitální svět pochopitelně ne každému vyhovuje a pro některé anarchisty je stále produktem konzumní společnosti.

2. ANALYTICKÁ ČÁST

2.1 Anarchistická organizovanost

Anarchismus ze své podstaty nemá pevný rámec a měl by se vyznačovat jistou dávkou neorganizovanosti a chaosu. Přesto je jasně definován a má zřejmé cíle:

- svobodu (svobodomyslnost)
- absenci útlaku či nadvlády
- toleranci (vzájemnost)

Na konci 19. století se pro tyto důvody k anarchistickým skupinám masově hlásili lidé, kteří si nutně nemuseli uvědomovat všechny prvky s anarchismem spojené. Žili v útlaku, kterého se chtěli zbavit, a nikdo jim pravděpodobně lepší alternativu nenabídl. Dále také nemuseli souhlasit se vším, co anarchistické jádro dělalo (zejména násilné teroristické útoky).

Stát byl v očích anarchistů a jejich sympatizantů původcem všeho zla a životní bídy. Málokdo věřil, že systém, ve kterém jedni vládnou druhým, může fungovat a že může být pro řadového občana akceptovatelný nebo dokonce výhodný.

Vůdčí osobnosti českých anarchistů byly intelektuálové, spisovatelé, básníci a umělci, často vydavatelé tištěných periodik. Vzato ze sociálního hlediska neměli tito lidé pravděpodobně vážné existenční problémy a důvody se situací zabývat. Často právě jejich možnost dosáhnout na vzdělání byla příčinou toho, že se s problematikou setkali a aktivně se v ní angažovali. Pak mohli utlačované masy intelektuálně vést. Např. S. K. Neumann: „...bylo pro dělnictvo potřeba orientovat se uprostřed nesmírného myšlenkového víru...“⁵⁴

Typický řadový anarchista (a čtenář anarchistického periodického tisku) byl dělník či horník pocházející z chudší vrstvy obyvatelstva. Svou životní situaci, tedy nekončící dřinu a nedostatek finančních prostředků, vnímal jako

---

⁵⁴ TOMEK, V. *Český anarchismus 1890-1925*. Praha: Filosofia, 1996. s. 47

nespravedlivou a viděl jasného viníka i původce. Tím byli politici, kteří mu svým jednáním a rozhodováním neumožnili situaci změnit.

To zapříčinilo sociální napětí, jehož důsledkem byly v extrémním případě i teroristické útoky. Extrémisté neviděli často jinou možnost, jak situaci změnit. Přilnuli k myšlence bezvládní jako k jediné možné šanci na svobodný život. Ta byla podporována např. ruským intelektuálem a významným anarchistou M. A. Bakuninem v jeho tezi pro cestu za vítězstvím: zničit stát a buržoazii, zorganizovat utlačované a vytvořit všelidský svět.⁵⁵

Soudobý autor a teoretik masové komunikace Cézár dokonce považuje historické anarchistické tiskoviny za způsob, jak právo na terorismus posvětit: „*Anarchisté chtěli své zákeřné a drastické metody posvětit nějakým vědeckým pojednáním a vizí.*“⁵⁶

Politická orientace mas dělníků-anarchistů přelomu 19. a 20. století byla zprvu většinou sociálně-demokratická, později často komunistická. Pád rakousko-uherské monarchie měl za následek odklon od extrémních názorů, protože absence tyranie mnohé anarchisty umírnila.

Typický anarchista konce 20. století byl člověk levicově politicky orientovaný s odporem ke kapitalismu a komunismu⁵⁷ (dříve často volič Strany Zelených, která je ve většině zemí Evropy levicová, dnes v četných případech sympatizant „novodobých pirátů“).

Anarchisté 21. století se orientují na autonomii, soběstačný život, trvale udržitelný rozvoj, svobodu, poskytují alternativní pohled na problematiku konzumní společnosti (nadužívání zdrojů surovin, plýtvání a s tím spojená produkce odpadu, která je např. v USA největší na světě⁵⁸).

Na začátku druhé dekády 21. století se část anarchistů (samo)vzdělaných v oboru informačních technologií stala tzv. „novodobými piráty“. Pomocí svých znalostí nezákonně zpřístupňují data na internetu ostatním uživatelům a „hackují“ webové prezentace a databáze státních institucí či politických stran.

---

⁵⁵ URBAN, O. *Česká společnost 1948-1918*. Praha: Svoboda, 1982. s. 82

⁵⁶ CÉZAR, J. *I zázrak potřebuje reklamu*. Brno: Computer press, 2007. s. 38

⁵⁷ *Antifa.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Jakub Polák: Bojovník až do poslední chvíle. Dostupné z WWW: <<http://www.antifa.cz/content/jakub-pol-k-bojovn-k-do-posledn-chv-le>>.

⁵⁸ *Tn.nova.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-09-20]. Svět zaplavuje elektronický odpad, ekologové šílí. Dostupné z WWW: <<http://tn.nova.cz/magazin/hi-tech/elektronika/svet-zaplavuje-elektronicky-odpad-ekologove-sili.html>>.

Ukazují tak svou sílu na poli digitální komunikace. Tito lidé se někdy též nazývají „anarchisty digitálního věku“ nebo „infoanarchisté“.⁵⁹ Pokoušejí se (dle jejich názoru nevyhovující) systém státního aparátu zničit sabotérskými útoky zevnitř. Nahradili tím propagandu činem, nezabíjí nepohodlné politiky, pouze jim znemožní komunikovat či odtajní kompromitující informaci.

Tím (a dále v kapitole 2.5.2) je potvrzena hypotéza č. 3.

Současní anarchisté obecně uctívají svobodu (lidí i zvířat), odsuzují násilí, rasismus a xenofobii a v kontrastu s anarchisty přelomu 19. a 20. století netrpí sociálním útlakem.

2.2 Lidská svoboda za cenu prolití krve

Na anarchistickém sjezdu v Londýně roku 1881, který si kladl za úkol odstranit všechny vládcy, ministry, šlechtu, duchovní, přední kapitalisty a další domnělé vykořisťovatele, si účastníci posvětili cestu ke svému cíli za použití jakéhokoliv prostředku. To byl pravděpodobně i spouštěcí mechanismus verbálních útoků, které se později staly obsahem anarchistických tiskovin. Proto se tato periodika často nevyhnula konfiskaci. Odpovědí na ni byl větší zápal pro anarchistickou myšlenku a více radikalismu.

A zde se začali anarchističtí přívrženci rozcházet, protože ne každý souhlasil s tímto krajním řešením. T. G. Masaryk (ještě před svým zvolením 1. prezidentem Československa) si kladl otázku, zda: „...*smí voják Čech v Rakouské armádě střílet svého bratra Čecha?*“⁶⁰

Anarchisté-intelektuálové pochopitelně vraždy neschvalovali, k situaci se ale museli nějak postavit. Stačila jim k tomu ale pasivní rezistence? Vždyť to byli právě oni, koho utlačované masy považovaly za své vůdce a čí výzvy následovaly. Zde už nestačilo vyvažovat obsah periodika básní, kresbou či jiným uměním. Ve střední třídě společnosti panoval názor, že anarchista rovná

---

⁵⁹ *Pirátské noviny* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Celoevropský protest proti ACTA- 11.únor. Dostupné z WWW:< http://pn.piratskasit.cz/?disc=1&c_id=33596&parcat=42080&page_idx=0>.

⁶⁰ MASARYK, T. G. *Světová revoluce: Za války a ve válce 1914-1918*. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2005. s. 57

se vrah. A toto tvrzení bylo často opodstatněné, protože nadšení pro revoluci u extrémistů nejednou zvítězilo nad nadšením pro myšlenku anarchie.⁶¹ Reakce na sebe nenechala dlouho čekat. Přišla v roce 1888 v podobě protisocialistického zákona. Ten byl namířen přímo proti dělníkům, protože politici pocítovali významné posílení jejich odporu.

Reakcí na třetí sjezd rakouské sociální demokracie roku 1892 bylo založení opozice neodvislých (nezávislých) socialistů. Ti formulovali svá stanoviska v Manifestu pracujícímu lidu v Rakousku. Anarchistické sklony v něm byly evidentní, důsledkem bylo zásadní rozšíření řad přívrženců myšlenky. A právě vysoký počet individuálních charakterů evidentně znamenal zvýšení počtu příznivců radikálního tvrdého jádra. Silné a formované anarchistické hnutí vydalo roku 1896 Manifest anarchistů českých.⁶² Ten se ale od radikalismu odkláněl a podporoval neodvislý (nezávislý) socialismus.

2.3 Vliv anarchistické inteligence na přelomu 19. a 20. století

Redaktoři, autoři příspěvků a umělci, kteří společně anarchistický periodický tisk vytvářeli, vliv na své čtenáře měli. A tento vliv nebyl malý, protože dokázal organizovat celé masy. Jejich role byla lehčí v tom, že dělnická a hornická čtenářská obec měla převážně omezené možnosti. A zůstává otázkou, jakou akceptovatelnou alternativu k nenáviděné monarchii nežli anarchii znali. Dostávali se do situace, kdy si sílu napsaného slova museli naplno uvědomovat. Autor Manifestu anarchistů českých A. P. Kalina (který před publikem své dílo přečetl 5. dubna 1896 v Hnidousech) shrnul postoje hnutí, pochopitelně se snažil masu jednotit, ale hlavně se silně vymezil proti dříve populární sociální demokracii a radikálům. V tom mu významně pomohl i Stanislav Kostka Neumann ve svém díle „Dělníci a intelektuelní“.

Neumann dále nachází spolubojovníky za svobodu ve světě (byli jimi např. Errico Malatesta či představitel židovského anarchismu Johann Rudolf Rocker.

---

⁶¹ TOMEK, V. *Ideologie českého anarchismu*. Praha: Academia, 1988. s. 130

⁶² TOMEK, V. *Anarchie jako idea naprosté volnosti*. Praha: Manibus Propriis, 1996. s. 42

(Podle Fishmana⁶³ židovský anarchismus není názorový a myšlenkový proud anarchismu, ale označení pro hnutí anarchistů s židovským původem či židovského vyznání). Další představitelé anarchismu Neumann nachází zejména v Rusku (výše zmínění P. Kropotkin a M. Bakunin). Na nebezpečný ruský vliv však poukazuje T. G. Masaryk. Mezi novináře přispívající do anarchistických periodik se dostává i Jaroslav Hašek. Jeho hlavním motivem je antimilitarismus a pacifismus. K tomuto křídlu se přidává i Fráňa Šrámek (článek Bacil militaristický).

Neumann se orientuje na proticírkevní otázku např. v článku Opustte církev! a v brožuře Mimo církve. Anarchisté se vymezují proti institutu papeže a Římskokatolické církvi, ne přímo proti křesťanské víře.

Další významní intelektuálové, kteří se k anarchistickému hnutí otevřeně hlásili, byli R. Těsnohlídek, K. Toman a Fr. Gellner. Ti působili v titulu Moderní revue, která se stala (zejména kvůli vysoké úrovni otištěné poezie, prózy a statí) významným pojítkem mezi intelektuály a dělnickou třídou. Gellnerovy básně, které v sobě nesou někdy až extrémní dekadenci, jsou dodnes zhudebňovány. Titul Moderní revue ale přídomek „intelektuální“ odmítal.⁶⁴ Přesto se stal prvním užším spojením inteligence a dělnictva⁶⁵, což mělo v roce 1904 za jeden z důsledků založení České anarchistické federace (ČAF), která s nucenými přestávkami existuje dodnes jako Československá anarchistická federace (ČSAF). Od původní ČAF si Neumann hodně sliboval. Situaci popsal v článku „Proč a jak se organisují anarchističtí dělníci“:

„Neboť musíme si přát, aby těchto všeobecných stávek čili našich vojenských cvičení bylo k rozhodné bitvě co možno nejvíc tak, abychom mohli přistoupit k rozhodné stávce všeobecné, jako zralí a zkušení revolucionáři.“⁶⁶

Anarchista Bohuslav Vrbenský chtěl na sjezdu ČAF předložit návrh na založení anarchistické komunistické strany. To vzbudilo rozpaky, protože myšlenka na

---

⁶³ FISHMAN, W. J. *Jewish radicals: From czarist stettin to London ghetto*. New York: Pantheon Books, 1974. s. 42

⁶⁴ TOMEK, V. *Ve jménu svobody*. Praha: Manibus Propriis, 1999. s. 97

⁶⁵ Tamtéž, s. 98

⁶⁶ NEUMANN, S. K. Proč a jak se organisují anarchističtí dělníci. *Práce*. 1905

vstup do politiky byla chápána jako ústupek od původních zásad. Vrbenský to ale nestihl (začala 1. světová válka). Paradoxně ji zapříčinil právě anarchista svým atentátem v Sarajevu. Po jejím konci se anarchistická organizace připojila k České straně socialistické.

Dvacátá léta 20. století znamenají na dlouhou dobu konec původní myšlenky na anarchismus v českých zemích. Útlak monarchie odezněl, demokratická republika Československo nabídla uvolněnou politiku. Co ale vedlo k definitivnímu odklonu od anarchismu a proč se např. Neumann stává komunistou? Nebyl to pouze důsledek politických změn a intelektuální vyspělosti, ale také názor, že: „...v jádru posledním cílem všech skutečných socialistů je komunismus volný, zaručující veškerenstvu blahobyt a individu svobodu.“⁶⁷

Neumann si patrně neuvědomoval to, co Masaryk věděl o sovětských komunistech a o jejich vlivu na české příznivce. V Rusku sice působí anarcho-bolševici, ale evidentně jsou to bolševici, kteří chtějí získat členy z řad anarchistů.⁶⁸ Progresivní T. G. Masaryk opět varuje: „*Bolševický centralismus je velmi tuhý, je to režim abstraktní, dedukovaný z teze a násilně prováděný, bolševismus je absolutistická diktatura.*“⁶⁹

Anarchisté ztratili společného nepřítele a hnutí se na dlouhou dobu myšlenkově samo vyčerpalo.

---

⁶⁷ TOMEK, V. *Český anarchismus 1890-1925*. Praha: Filosofia, 1996. s. 674

⁶⁸ ROCKER, R. *Anarchismus a anarcho-syndikalismus*. Praha: Odeon, 2005. s. 8

⁶⁹ MASARYK, T. G. *Světová revoluce: Za války a ve válce 1914-1918*. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2005. s. 141

2.4 Analýza obsahu anarchistických periodik v období let 1880–1925

Anarchistický periodický tisk mezi léty 1880 a 1925 přinášel čtenářům zejména tato témata:

- 1) pojmenování sociálního problému, určení společného nepřítele
- 2) řešení problému jinými (násilnými) prostředky
- 3) komentované informace politického dění v monarchii
- 4) výzvy (k bojkotu církve, k revoltě...)
- 5) literární útvary, jejichž hlavní motivy byly život v bídě či minimální šance na zlepšení sociální situace atp.
- 6) ilustrace

Ad 1) Tím byl útlak (nevyhovující sociální podmínky) ze strany představitelů Rakousko-Uherské monarchie. Řešení nacházeli dělníci v jiném státním zřízení. (Časopis *Budoucnost*: „*My hodláme i nadále dělnictvo proti kapitálu a kněžstvu vyzývatí...náš ideál příští společnosti dá se lehko pochopiti. Nechceme stát, nechceme také zákony.*“⁷⁰

Když monarchie padla, anarchisté od myšlenky na bezvládní zvolna ustupují. Republika se zdá zadostiučiněním.

Tato situace mohla nastat proto, že utlačovaným dělníkům jiná alternativa než anarchie nebyla hlouběji známa a nabídnuta. Člověk se v tísnivé sociální situaci snadno nadchne pro radikální řešení. Dále také pro rozkol členské základny a orientaci části anarchistů na komunismus.⁷¹

---

⁷⁰ TOMEK, V. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925*. Praha: Filosofia, 2002. s. 36

⁷¹ Tamtéž, s. 292

Ad 2) Propaganda činem sice neměla mezi anarchisty jednoznačnou podporu, ale některá periodika k ní nabádala (zejména Buřič). Na teroristické útoky docházelo a měly fatální následky. Na lokální úrovni ke změně politického systému nevedly a to umocňovalo jednotný postoj intelektuálů k odmítání této cesty. Jenže atentát v Sarajevu (1914) byl čin jedince, který nepřímo politický systém změnil. Monarchie padla kvůli shodě několika okolností. Mocnář František Josef I. jí vládl neuvěřitelných 68 let a na začátku druhého desetiletí 20. století byl pro svůj konzervativní přístup k vládnutí a potažmo i vedení války v nevýhodě⁷² Na pád monarchie měl nepopiratelný vliv i výše zmíněný teroristický útok.

Ad 3) Intelektuálové dělníkům a horníkům pomáhali zprostředkovat situaci, pochopit ji a zaujmout k ní postoj. (Např. periodikum *Přímá akce* z června 1908, ve stati *Nesmyslnost politiky* vysvětluje čtenáři, že sice v monarchii platí všeobecné volební právo, ale pouze pro muže starší 24 let. Dále neplatí pro ženy, vojsko a lid se zákonně odejmutým politickým právem.)⁷³

Ad 4) Křesťanské náboženství bylo některými intelektuály obhajováno, bojkot směřoval k papežskému stolci (např. Neumann: *Mimo církve, Opust'te církev!*). Výzvy k revoltě viz kapitola 1.5.2 Periodika radikální a extrémistická.

Ad 5) Za všechny např. tvorba Fr. Gelnera (Dekadentní básně, sbírka *Po nás ať přijde potopa*, báseň *Perspektiva*: „...zejtra, co zejtra? Kdožpak ví. Zejtra si lehmem do rakví.“ Otištěno v *Moderní revue* a v *Novém kultu*.)

Ad 6) Anarchistické, protirakouské a proticírkevní motivy, dále díla umělců, kteří nechtěli nebo nemohli být publikováni jinde. Viz příloha A.

---

⁷² *Praha sites* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. František Josef I. Dostupné z WWW: <<http://www.praha.st/informace-o-praze/cze/ceska-historie/dulezite-ceske-osobnosti/frantisek-josef-i-.php>>.

⁷³ TOMEK, V. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925*. Praha: Filosofia, 2002. s. 479

Autoři využívali tištěné médium jako možnou cestu s masívním záběrem na čtenářskou obec. V dotčené době alternativa v jiných komunikačních kanálech, které by takto fungovaly, nebyla.

2.5 Československý a český anarchistický periodický tisk v období let 1989–2012

Po revoluci v listopadu 1989 se v Československu objevily spolky, seskupení a politické strany, které dříve buďto působily v ilegalitě, nebo nepůsobily vůbec. Mezi nimi pochopitelně znovu povstali a dali o sobě vědět i anarchisté (anarchistické spolky více či méně fungovaly i před sametovou revolucí, např. v září 1989 vzniká Levá alternativa, v říjnu téhož roku bylo založeno Československé anarchistické sdružení. Komunistický aparát jejich činnost pochopitelně nelegitimizoval).⁷⁴

Poté, co občané ČSSR dokázali zbavit republiku komunistického vedení a dosáhli demokracie, by se mohlo zdát, že být anarchistou už nemá své opodstatnění. Jenže anarchistické hnutí se od své rakousko-uherské éry výrazně vyvinulo a změnilo.

Devadesátá léta přinesla do východní Evropy nové trendy, které přicházely zejména z Francie, Německa, Holandska a Velké Británie a často byly podporovány tamější levicovou mládeží, která neměla příležitost prožít reálný socialismus. Nastolenými tématy bylo opět např. vykořisťování ze strany majitelů výrobních prostředků či sociální útlak a nově zejména boj se znovu se probouzejícím nacismem (potažmo neonacismem), ekologie, environmentalismus, vegetariánství, veganství a boj za práva zvířat. Tyto myšlenky pochopitelně měly oporu u anarchistů intelektuálů: např. M. Bookchin pro časopis Sedmá generace napsal:

---

⁷⁴ Csaf.cz [online]. 2002 [cit. 2012-09-20]. Nevěřte nikomu, ani nám. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/print.php?clanok=134>>.

„Pokud nezorganizujeme skutečné hnutí – strukturované hnutí – které se pokusí ukázat lidem cestu ke společnosti založené na rozumu a svobodě, čeká nás nakonec katastrofa.“⁷⁵

Anarchisté se znovu upnuli k vydávání periodického tisku, který byl většinou nízké kvality po stránce technické i obsahové. Jen část titulů nabídla čtenářům místo prostého očeřování konstruktivní kritiku nebo navrhla řešení (titul A-kontra, Sabotáž). Mnoho z těchto samizdatových ilegálně vydávaných titulů prožilo velmi krátký život, několik málo nejsilnějších a nejkvalitnějších přetrvává dodnes. Jsou to magazíny, ve kterých funguje plnohodnotná redakce a redaktoři nejsou v oboru laici (A-kontra).

Typický anarchistický časopis distribuovaný v 90. letech 20. století byl černobílý, amatérsky kopírovaný, grafická úprava odpovídala anarchistickému nadšení pro chaos a počet vydaných čísel jednoho titulu byl nízký.

Tato periodika byla distribuována na demonstracích, ve squatech (opuštěných a následně anarchisty nelegálně obsazených domech), na kulturních akcích (hudebních produkcích) a někdy i v obchodech s hudebními nosiči.

S postupujícím a rostoucím kapitalismem (tehdy už v samostatné České republice) se tématem anarchistických periodik stává i boj s finančními skupinami a nadnárodními řetězci, zejména s obchodními a finančními domy. Síla peněz a odhodlanost developerů ale vítězí a tento boj anarchisté dlouhodobě prohrávají. Ukázalo se, že domluví-li se obchodník a zástupce města na transakci, která je pro město a potažmo jeho obyvatele nevýhodná, není síla, která by transakci zabránila (např. nevýhodné pronájmy městského majetku⁷⁶). Upozorňování na problém s mizejícím drobným soukromým podnikáním nefunguje. Peníze jako jediná hodnota vítězí, argumenty o zabírání zemědělské půdy a o korupci na radnicích, které nadnárodní řetězce na své území pustily, též nefungují. Anarchistická tematická demonstrace „Miřme na správné cíle“ (odehrála se 1. května 2012 na území Prahy 1⁷⁷) spočívala v tom,

---

⁷⁵ TOMEK, V. *Anarchismus v proměnách 20. stol.* Praha: Manibus Propriis, 2012. s. 1265

⁷⁶ *Pražský deník* [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Jančík nevýhodně pronajal pozemky pro kládku. Dostupné z WWW: < http://prazsky.denik.cz/zpravy_region/jancik-neyvhodne-pronaj20110926.html>.

⁷⁷ *Antifa* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Miřme na správné cíle. Prohlášení Antifašistické akce. Dostupné z WWW: < <http://www.antifa.cz/content/mirme-na-spravne-cile-prohlaseni-antifasisticke-akce>>.

že účastníci byli provázeni centrem Prahy a řečník upozorňoval na četné objekty, které byly nebo jsou privatizovány či pronajímány způsobem, který je v protikladu s anarchistickým smýšlením. Tedy byly získány od MČ Praha 1 skrze neprůhledné výběrové řízení, bez něj nebo korupcí.

Tématem, které anarchisty zaměstnává dodnes, je potlačování práv jednotlivce kvůli rasovému či národnostnímu původu, sexuální orientaci či vyznání. Reakcí na porevoluční neonacismus je antifašistická organizace Antifa (vzniká v roce 1996), která s fašismem a všemi jeho druhy, zejména pak neonacismem, bojuje dodnes.⁷⁸ Organizaci sami členové definují jako směr proti fašismu a všem jeho formám, proti nacismu a neonacismu.

Porevoluční devadesátá léta 20. století byla v Československu obdobím, které přálo anarchistickým tiskovinám všeho druhu. Vedle periodik to byly i knihy anarchistických intelektuálů. (To je připisováno opětovnému nabytí svobody a stylu života západní civilizace.)

V prvním desetiletí 21. století je evidentní výrazný vývoj, kterým tato subkultura prošla. Faktory jako věk příznivců anarchistické myšlenky, nebo to, že některé boje se ukázaly jako prohrané (viz výše zmíněný boj s nadnárodními řetězci), měly za následek unikátní jev: Anarchisté se pokoušejí o jakési malé autonomie, kterými jim jsou statky a farmy (později někdy nazývané eko-farmy). Na ty se stěhují z měst s cílem zakládat rodiny nebo žít v komunitě, daleko od kapitalismu. Takovéto komunity se věnují zemědělství nebo řemeslům a do značné míry jsou soběstačné bez výrazné vazby na společnost.

Extrémním příkladem je eko-terorismus, tedy směr, který za cenu prosazení ekologické nebo environmentalistické myšlenky může poškozovat člověka na osobních či majetkových právech. (Vniknutí do areálu velkochovů a vypuštění zvířat na svobodu⁷⁹.)

Zejména tato uvedená témata byla náplní obsahu anarchistických tiskovin od roku 1989 až do příchodu sociálních sítí, tzv. nových médií a novodobých pirátů (viz dále).

---

⁷⁸ *Antifa.cz* [online]. 1999 [cit. 2012-09-20]. Kdo jsme. Dostupné z WWW: <<http://www.antifa.cz/content/kdo-jsme>>.

⁷⁹ *Aktualne.centrum.cz* [online]. 2007 [cit. 2012-09-20]. Žijí na ploše menší áčtyřky, říká únosce o slepicích. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=420262>>.

2.5.1. Analýza obsahu anarchistického periodického tisku mezi léty 1989 a 2012

Anarchistické tituly v období 1989–2012 přinášely zejména následující témata:

- 1) novodobý anarchismus, jeho podstata, kořeny a historie hnutí v českých zemích
- 2) pohledy a názory na problematiku s anarchismem související
- 3) odborné statě
- 4) návody (demonstrování, squatting ...)
- 5) boj s neonacismem
- 6) trvale udržitelný rozvoj
- 7) kultura
- 8) seznamy těch, kteří konají zcela proti anarchistickému přesvědčení
- 9) inzerce (nabídka obchodního artiklu)

Ad 1) Hlavní myšlenky a proudy, cíle, dělení anarchistů do jednotlivých frakcí (anarcho-syndikalismus, anarcho-individualismus, feministický anarchismus, ekologický anarchismus).

Anarchismus zažíval svou obrodu a ne každý anarchista či sympatizant měl úplné znalosti o hnutí, jeho směřování a zásadách. Tato osvěta byla důležitá

hlavně proto, aby se příznivec či potencionální člen hnutí mohl zorientovat v problematice a na základě toho činit svá rozhodnutí s tím související.⁸⁰

Ad 2) Anarchisté často dávali prostor těm, kteří byli v problematice odborníky a k danému tématu měli co říct. Nejednou docházelo k tomu, že anarchistická cesta řešení problematiky byla obhajována neanarchistickým profesionálem, který měl s anarchisty na dané téma stejný názor.⁸¹

Ad 3) V rámci osvěty byly čtenářům předkládány úryvky z knih a děl anarchistických intelektuálů, často to byli ruští autoři žijící v 19. století, např. P. Kropotkin, M. Bakunin, ale také J. R. Rocker.

Ad 4) Anarchistická komunita se musela sjednotit a učila se tedy mj. demonstrovat (tak, aby členové komunity nebyli perzekvováni policií či napadeni protivníkem). Dále se anarchisté učili squatovat, tedy obsazovat neobydlené domy, tzn. byli seznámeni s problematikou, legislativou a mechanismy, pomocí kterých byli schopni odolat nátlaku majitele či policie k případnému vyklizení objektu. Ti nejprogresivnější jezdili pro rady a návody do Holandska, kde funguje (i díky benevolentní legislativě) silná squatterská komunita.⁸²

Ad 5) Boj s neonacismem po sametové revoluci v roce 1989 podobně jako anarchismus zaznamenal výraznou obrodu. Radikální neonacistická řešení byla líbivou odpovědí na řešení otázky národnostních menšin a etnických skupin. Reakcí na ně byl i vznik organizace Antifa (kapitola 2.5).

Ad 6) Anarchisté kapitalismu vytýkali hlavně krátkozraké a nehospodárné zacházení s životním prostředím. Odpověď a řešení nacházeli ve

---

⁸⁰ ČSAF [online]. 1999 [cit. 2012-12-02]. Československá anarchistická federace. Dostupné z WWW: <<http://csaf.cz/>>.

⁸¹ KOLOMAZNÍK, A. Václav Klaus má pravdu, aneb mráz přichází z Kodaně. *A-kontra*. 2010, XXI, č. 1, s. 1. ISSN chybí.

⁸² *A-kontra* [online]. 2008 [cit. 2012-12-02]. Historie squattingu v Česku. Dostupné z WWW: <<http://a-kontra.cz/historie-squattingu-v-cesku>>.

vegetariánství, veganství, ekologickém zemědělství, druhotném zpracování surovin, recyklaci odpadu, environmentalismu a splynutí s přírodou vůbec.⁸³

Ad 7) Mezi anarchisty působí mnoho umělců (výtvarných, hudebních atp.), periodika inzerují kulturní akce, které si anarchisté sami organizují. Ty se často se konaly ve squatech či v nezávislých galeriích.

Ad 8) Seznamy kosmetických a průmyslových firem, které při vývoji svých produktů využívaly živá zvířata a prováděly na nich testy. K nim samozřejmě patřily i výzvy k bojkotu. Tyto seznamy vyvažovali alternativou, tedy výčtem společností, které produkují obdobné zboží, ale testům na zvířatech se vyhýbají. (otištěno např. v periodiku Sabotáž.)

Ad 9) Hudební nosiče a materiál s tím související, nášivky, plakáty.

2.5.2. Ústup tištěných periodik, nástup sociálních sítí a dalších digitálních nástrojů a komunikačních kanálů

Konec prvního desetiletí 21. století přinesl fenomén sociálních sítí a sdílení informací a dat na internetu. Mohlo by se zdát, že se toto týká jen osob zainteresovaných, ale rozmach digitálních technologií v postmoderní době byl tak mohutný, že se mu nevyhnul téměř nikdo. Původně počítačové aplikace se totiž dostaly do velice rozšířených a oblíbených mobilních telefonů, jejichž poslední generace (tzv. smart phones) znamená implementaci původního stolního počítače či notebooku do mobilního telefonu a to pochopitelně včetně připojení na síť internet.

Částečný přechod na tyto systémy namísto využívání printových médií se pochopitelně týká i subkultury anarchistů.

---

⁸³ *A-ko*tra [online]. 2006 [cit. 2012-12-02]. Všechno, co jste chtěli vědět o třídě a báli jste se na to zeptat: Jan Keller, sociolog a publicista. Dostupné z WWW: <[52](http://a-kotra.cz/vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-tride-a-bali-jste-se-na-to-zeptat-jan-keller-sociolog-a-publicista>.</p></div><div data-bbox=)

Mezi anarchisty jsou lidé, kteří se tomuto oboru věnují a jsou v něm úspěšní. Původně se orientovali např. na „hacking“, tedy nabourávání se do počítačových systémů které jim nepatří, a to za účelem způsobení škody, demonstrování svých schopností nebo získání či pozměnění dat a údajů.⁸⁴

Mnoho nadnárodních firem se díky globalizaci dostalo do ekonomicky a strategicky výhodného postavení. Krom jiného nemusí uzavírat ilegální kartelové smlouvy, protože jednoduše konkurenční společnost finančně a majetkově ovládnou. To znamená, že pak mohou nastavit cenovou politiku bez ohledu na jakoukoliv okolnost. Využívají svého postavení a vlivu a tím se více dostávají do soukromí lidí. Tato situace způsobila vznik tzv. novodobých pirátů.⁸⁵

Ti, přesto že si uvědomují, že jejich počínání je nezákonné, bojkotují obchodní pravidla a data ilegálně nabytá na internetu zveřejňují a poskytují komukoliv zdarma. Je to nástroj jejich boje proti globalizaci, nadnárodním koncernům a kapitalismu. Netýká se to jen domácí scény, novodobé pirátství je fenomén celé západní civilizace, který došel tak daleko, že v mnoha státech vznikají registrované politické pirátské strany. V České republice je to Česká pirátská strana.⁸⁶

Ty jsou částečně i reakcí na globální finanční krizi v roce 2008 a potažmo vznik hnutí Occupy, které bylo odezvou na jednání finančníků a jejich ovládnutí světového finančního trhu. Podle Occupy, ale např. i podle výzkumu curyšské univerzity⁸⁷ vyšlo najevo, že světový obchod řídí korporace, které mají větší vliv než vlády jednotlivých států a proto nastavují pravidla podle své potřeby a ne podle potřeb státu a zejména pak jeho obyvatel. Firmy lobbingem ovlivňují vlády států, ty jim za to vycházejí vstříc a nastavují legislativu dle jejich potřeb. To je v přímém rozporu s podstatou anarchismu.

Členové a příznivci pirátských stran nejsou nutně všichni anarchisté, ale v mnoha směrech se tyto sociální skupiny shodnou, prolínají a jednají podobně.

---

⁸⁴ *Britské listy* [online]. 2010 [cit. 2012-12-02]. Hackeři vyřadili z provozu také úvěrové karty Visa. Dostupné z WWW: <<http://blisty.cz/art/55963.html>>.

⁸⁵ *Pirátské noviny* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Proč jsem v pirátské straně. Dostupné z WWW: <http://www.piratskenoviny.cz/?c_id=697372>.

⁸⁶ *Piráti* [online]. 2012 [cit. 2012-09-20]. Piráti.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.pirati.cz/>>.

⁸⁷ *Pravdu* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Svět řídí jedna superkorporace. Dostupné z WWW: <<http://pravdu.cz/korporace/svet-ridi-jedna-superkorporace>>.

Na uživatelské úrovni se (jako většina sociálních skupin) anarchisté přesouvají na sociální sítě, které umožňují výhodu rychlé reakce na dění vně i uvnitř skupiny. Částečný odklon od printu je postmoderním trendem, ale úplný zánik tiskovin nebyl zaznamenán. Ten je ale v budoucnu možný, odkloní-li se stále více přetechnizovaná západní civilizace od tisku, který nahradí digitální komunikací (např. digitálními čtečkami).

V digitální mutaci vychází mimo jiné stěžejní české anarchistické periodikum *A-kontra*⁸⁸, na sociálních sítích (např. Facebook) fungují anarchistické skupiny (organizují se⁸⁹, komunikují spolu, podporují vězně, kteří jsou podle nich věznění nespravedlivě.⁹⁰)

Tím je potvrzena hypotéza č. 1.

2.6 Porovnání obsahu anarchistických tištěných periodik a jiných výstupů

2.6.1 Období 1880–1925

Anarchismus konce 19. století byl pochopitelně jiný než ten soudobý, i když jeho podstata je neměnná. Myšlenka anarchismu je poplatná době a také byla v průběhu let „ohýbána“ dle potřeby toho, kdo s ní právě nakládal. Základ je ale vždy stejný: bezvládní a svoboda.

Problém rakousko-uherské politiky byl v tom, že dosažení vzdělání bylo podmíněno penězi (potažmo majetkem) a tak byl i pro chytré a nadané lidi problém se z chudých poměrů do vyšší třídy dostat. Důsledkem toho byly již zmíněné masy dělníků, které trpěly útlakem a neměly vidinu lepšího života.

---

⁸⁸ *A-kontra* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. A-kontra. Dostupné z WWW: <<http://a-kontra.cz/>>.

⁸⁹ *Facebook* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. 1. máj 2012 Demontrace Miřme na správné cíle. Dostupné z WWW: <<http://www.facebook.com/events/193163234130637/>>.

⁹⁰ *Facebook* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Tykadla na podporu Romana Smetany. Dostupné z WWW: <<http://www.facebook.com/events/201574446640545/>>.

Pro ně vznikaly časopisy, ve kterých redaktoři a s nimi spříznění lidé hledali cesty za lepším životem. Jednoznačně nejvýraznějším motivem této éry periodik byla cesta za vyšší kvalitou života.

Řešení byla často extrémistická, „*kořeny evropského anarchismu vycházely z ideového kontextu představitelů radikálně socialistického a anarchistického myšlení (P. J. Proudhon, M. Stirner, M. Bakunin, P. Kropotkin...)*“⁹¹. Otázkou zůstává, jak si lidé přelomu 19. a 20. století anarchii v reálném světě představovali a jak by opravdu vypadala, kdyby došlo na její realizaci.

*„Budoucí představa volné společnosti měla být určujícím momentem cesty a prostředků emancipačního boje. K němu ovšem zásadně nepříslušela forma politické strany, stranické disciplíny a organizace, forma parlamentarismu jako prostředku politického boje, ani otázka boje za všeobecné volební právo, či představa o dosažení politické moci, byť deklarované i jako socialistické.“*⁹²

2.6.2 Periodika a ostatní výstupy po roce 1989

Devadesátá léta 20. století a počátek první dekády 21. století znamenají pro tištěné anarchistické výstupy významné a silné období. Titulů sice nevychází tolik jako mezi léty 1880 a 1925 (kdy jich bylo zaznamenáno více než 50) a myšlenka anarchismu nemá tolik příznivců, protože sociální situace se od té doby změnila k lepšímu, ale s ohledem na počet se jedná o druhé nejsilnější a nejplodnější období pro anarchisty vydavatele v dějinách českých zemí.

Hlavním tématem je boj s kapitalismem, který byl v první éře periodik pojmenován jako boj za lepší sociální život. Původce obou problémů ale zůstává stejný a vzhledem ke kontextu doby je tedy stejný i hlavní cíl, který hnutí ve svých výstupech deklaruje.

K němu je v soudobých periodikách přidáno několik dalších cílů, o něž se rakousko-uherská dělníci nezajímali, nebo které ještě neexistovaly (nebo

---

⁹¹ TOMEK, V. *Český anarchismus 1890-1925* Praha: Filosofia, 1996. s. 13

⁹² Tamtéž, s. 17

existovaly, ale nikdo je nepojmenoval, protože nebyla potřeba je v té době řešit).

V současné době má myšlenka anarchismu o mnoho menší podporu a anarchisté jsou velice okrajová sociální skupina, často označována jako extrémistická.

Výstupy jiných komunikačních kanálů než tištěných periodik se orientují na konkrétní aktuální problémy, protože je jim to pružností médií, která k tomu využívají, umožněno (globalizace, pirátství, sdílení dat).

Sociální útlak sice nevyvymizel, ale nastolit bezvládní se dotčeným nejeví jako řešení, protože právě vláda je často jediná instituce, která sociálně slabé finančně a materiálně podporuje. Zakladatel sociálně ekologického anarchistického hnutí Murray Bookchin ve své knize „Sociální anarchismus nebo anarchismus jako životní styl? Nepřemostitelná propast“ z roku 2012 zpochybňuje možnost dosažení autonomie (!) na základě individuálního jednání či životního stylu. Zdůrazňuje rozměr sociální svobody, které „*lze dosáhnout opozicí proti státu*“, a dále se „*orientuje na neškodnou hru budování „ostrůvků svobody“ uprostřed nesvobodného světa.*“⁹³ Nejde již o bezvládní, ale změnu fungování státního aparátu.

Tím je potvrzena hypotéza č. 2.

Kdyby dnes anarchisté dosáhli bezvládní, pravděpodobně by si vytvořili autonomní území, kde by praktikovali život v komunitě nebo několika komunitách na bázi federalismu, tedy necentralizované samosprávy.

2.7 Současné anarchistické tendence

2.7.1 Autonomie a squatting

Většina anarchistů intelektuálů se nevyhnula otázce, zda by tento „anti-systém“ fungoval v praxi a jestli ano, tak zda by byl trvale udržitelný.

---

⁹³ *Alerta* [online] 2012 [cit. 2012-12-02]. Sociální anarchismus nebo anarchismus jako životní styl? Dostupné z WWW: < <http://alerta.cz/?p=6232>>.

Teoreticky by musely být vytvořeny soběstačné výrobní skupiny, které by byly malé a fungovaly dohromady na základě dobrovolné práce. Z takovýchto funkčních celků by se vytvořila autonomní území bez jakékoliv nadvlády.

Básník a anarchistický intelektuál Karel Toman navštívil anglickou kolonii Whiteway, která takovým územím měla být. Jeho dojem z provozu ale nebyl dobrý, protože si všiml zásadního problému: obyvatelé nebyli jednotní, ale každý hájil své zájmy. Anarcho-individualismus byl nahrazen individualismem.

Pro realizaci autonomie na území České republiky není prostor (veškerá půda je někým vlastněna; státem nebo soukromým vlastníkem).

Na rozdíl od pokusů o dosažení autonomie se ale v českých zemích dařilo v uplynulých dvou dekádách squattingu. Naprostým vrcholem bylo provozování statku Ladronka⁹⁴. Zde squateři po obsazení chátrajícího komplexu vytvořili výjimečný prostor pro kulturní a společenský život. Ten fungoval několik let, než ho policie násilím vyklidila.

Další pražský squat (vila Milada v Troji) byl menší než Ladronka, ale také se stal centrem pro kulturu a umění. I zde policie svou bitvu dotáhla do konce a prostor vyklidila.

Nejvýznamnější pokus o autonomii je dánská Christianie.⁹⁵ Vláda akceptovala výzvu a odsouhlasila sociální experiment. Umožnila squatterům obsadit opuštěná vojenská kasárna a nechala je žít svým životem. Celý projekt by fungoval, kdyby se jednalo o uzavřenou společnost. Problémem se totiž ukázaly vlivy z okolního světa (hlavně bezdomovci a tvrdé drogy). Navíc Christianii ničí její popularita způsobená její jedinečností. Stala se totiž turistickou atrakcí.

Squatting zažil svou zlatou éru také v Německu (zejména v Berlíně), ale nová legislativní opatření už s tolerancí k ilegálně obsazeným domům nepočítají⁹⁶.

Přitom squatting není podle novodobých anarchistů problémem, ale jasným a jednoznačným řešením bytové problematiky.

---

⁹⁴ *Squat.net* [online] 2000 [cit. 2012-12-01]. Ladronka. Dostupné z WWW: <<http://squat.net/tag/ladronka/>>.

⁹⁵ *Orbion* [online]. 1999 [cit. 2012-09-20]. Svobodný stát Christiania. Dostupné z WWW: <<http://dansko.orbion.cz/kodan/christiania/>>.

⁹⁶ *Bydlení.idnes.cz* [online]. 2009 [cit. 2012-09-20]. Ze squatu Tacheles v Berlíně udělali galerii. Teď má na kahánku. Přijde policie, nebo pomoc politiků? Zdroj: http://bydleni.idnes.cz/ze-squat-tacheles-v-berline-udelali-galerii-ted-ma-na-kahanku-prijde-policie-nebo-pomoc-politiku-ieg-dum_osobnosti.asp?c=A090915_113220_dum_osobnosti_web. Dostupné z WWW: <http://bydleni.idnes.cz/ze-squat-tacheles-v-berline-udelali-galerii-ted-ma-na-kahanku-prijde-policie-nebo-pomoc-politiku-ieg-dum_osobnosti.asp?c=A090915_113220_dum_osobnosti_web>.

Aby autonomie fungovala, musela by být mimo území jakéhokoliv státu, nebo by stát musel autonomii na svém území uznat a respektovat. Dále se ukázalo, že toto nefunguje v masovém měřítku, ale pouze v malých komunitách. Tyto komunity by pak svým stylem života dokázaly, že není třeba donucovací autority. Není-li ale toto možné praktikovat ve velkém až masovém měřítku, pak to nemůže být odpověď na požadavek tak velké skupiny příznivců této myšlenky.

2.7.2 Travellers, free-tekno a D.I.Y. kultura

Anarchisté a sympatizanti anarchistické myšlenky se v reakci na život v neakceptovaném kapitalismu uchylují k činnostem spjatým s přírodou a ukazují společnosti, kudy může vést životní cesta mimo střední proud.

Fenomén free-tekno parties má v České republice již téměř dvacetiletou tradici a do České republiky se dostal z Francie, Holandska, Německa a Velké Británie. Lidé cestující v nákladních vozech po Evropě (tzv. travellers) jsou schopni téměř na jakémkoliv místě vyložit aparaturu a uspořádat hudební produkci. Nenapojují se na místní inženýrské sítě, nevyužívají žádné místní zdroje. Jejich produkce je nezávislá přesně podle pravidla D.I.Y. kultury, tedy „udělej to sám“.

Tyto oslavy svobodného způsobu života bez donucovacích autorit se staly tak populární, že po roce 2000 se na nich pravidelně sjíždělo více než 100 sound systémů (hudebních aparatur) a festival dostal oficiální jméno Czech-tek.

Zásadní zlom přišel v létě roku 2005, kdy nechal tehdejší (paradoxně sociálně-demokratický, tedy historicky politicky spřízněný) premiér Paroubek rozehnat účastníky tisícovkou těžkooděnců.⁹⁷ Výsledek zásahu byl více než sto zraněných účastníků a několik zraněných policistů.

Přítom příznivci těchto „free parties“ o tom, že jsou často nelegálně na cizím pozemku věděli a snažili se tento faktor eliminovat. Pozemky si začali pronajímat a jejich festivaly se řídily pravidly:

---

⁹⁷ *Rozhlas* [online]. 2005 [cit. 2012-09-20]. Napsali o Czechteku. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/czechtek05/media/_zprava/186460/>.

- účastník se stává součástí festivalu a tedy i jeho spoluvůrcem
- co si kdo do přírody přiveze, musí si odvézt
- omezování jiných účastníků nepřipadá v úvahu
- aparatura a zázemí sound systému jsou nedotknutelné
- respekt k přírodě a k ostatním návštěvníkům ⁹⁸

Po roce 2005 se lidé spjatí s free-tekno parties odmlčeli, aby se o několik sezón později vrátili s festivalem Space piknik, který je nástupcem Czech-tek, ale je menší rozsahem a vždy na legálně pronajatém pozemku. Obvykle probíhá za účasti policie.

Na události roku 2005 reaguje v týdeníku Respekt anarchista a politolog FF UK Ondřej Slačálek v rozhovoru „Kam zmizel Czech-tek“. Podle něj šlo o subkulturu free tekna až v poslední řadě. Festival Czech-tek vnímá jako politicko-mediální hru, ve které záleží na tom, kdo je zrovna v tu danou dobu u moci. Onen inkriminovaný rok to byla levice a tak toho využila pravicově orientovaná média a zničila Paroubkovo PR. Jako výsledek celé akce s ohledem na veřejnost vidí to, že policejní násilí může probíhat naprosto beztrestně. (To dává do souvislosti se zásahy proti squatterům.)

Dále free-tekno festivaly označuje, podobně jako filozof Hakim Bey, za dočasnou autonomní zónu. Příznivce těchto akcí pak za zdánlivě apolitické anarchisty a radikální ekology. ⁹⁹

2.7.3 Novodobí piráti proti ACTA

Jak je zmíněno v kapitole 2.1 a 2.5.2, anarchističtí sympatizanti orientující se na absolutní svobodu internetu a sdílení dat se přetvářejí v tzv. piráty. Myšlenka je to relativně stará, ale v posledních letech nabrala v celé západní civilizaci významnou sílu (důkazem toho je množství pirátských stran, plnohodnotných

⁹⁸ *Czechtek 2011* [online]. 2011 [cit. 2012-09-20]. Rady, poznámky a základní pravidla chování. Dostupné z WWW: <<http://czechtek-2011.wz.cz/pravidla.php>>.

⁹⁹ MÁZDROVÁ, K. Kam zmizel CzechTek. *Respekt*. 2012, XXIII, č. 30, s. 72. ISSN 0862-6545.

politických stran s platnou registrací: Piratenpartei Deutschland, Piratenpartij Nederland, Pirate Party UK atd.) Jejich cílem je zejména přímá demokracie a svoboda internetu.

Reakcí na nezákonné sdílení dat všeho druhu je smlouva ACTA, Anti-Counterfeiting Trade Agreement, česky Obchodní dohoda proti padělání. Původní myšlenkou je mezinárodní ochrana duševního vlastnictví. Dohoda má tedy chránit autory děl před ztrátou finančního plnění za dílo autorovi náležící. Výrazným způsobem se ale dotýká osobních práv a proto plány na její přijetí vyvolaly v Evropě a USA odpor a vlnu demonstrací. Problémem smlouvy je, že zasahuje do oblastí, kam zasahovat nemusí, neboť tyto nesouvisí s jejím zájmem. Za největší problémy smlouvy odpůrci označují:

- bod 4: Poskytovatelé internetových služeb budou povinni poskytovat informace vedoucí k identifikaci účastníka, jehož účet byl údajně využit v rámci činnosti porušující právo. (Pro piráty je neakceptovatelné použití výrazu „údajně“.)
- bod 5: zákaz existence prostředků, které umožňují „obcházet účinné technologické prostředky“ používané k výkonu autorských práv. Řeč je o systémech DRM (Digital Rights Management) a o software či hardware, díky kterým je umožněno prostředky obejít. V praxi se tento bod týká i existence jakéhokoliv ladícího programu, což je standardní nástroj programátora či vývojáře.
- bod 6: Zákaz jakéhokoliv programu používaného pro vytvoření kopie DVD nosiče. (Upírání práva vlastníkov DVD, který za něj zaplatil, aby si vytvořil jeho kopii pro případ, že původní disk poškodí, ztratí nebo mu bude odcizen.)
- bod 7: Kdo poruší, nebo zatají porušení některého autorského práva... (neohlášené jednání kriminalizuje i nepřímé účastníky).

- Oddíl 3, článek 13 – Opatření na hranicích: Budete-li cestovat do jiné země, jsou v rámci ACTA celní orgány oprávněny vám prohledat jakákoliv zařízení, včetně vašeho mobilního telefonu, notebooku, tabletu i hudebního přehrávače. Pokud v takovémto případě kontrolor shledá vaše zařízení nosičem nelegálně šířených dat, hrozí pokuta a v rámci ACTA i možnost toho, že zařízení bude zabaveno či bude zničeno. V praxi to znamená, že legálně zakoupená hudební skladba v populárním a hojně rozšířeném formátu „mp3“ může být v mobilním telefonu převáženém za hranice státu pouze s dokladem o zákonném nabytí. Uživatelé této služby mají takových skladeb na paměťových kartách stovky a cestovat s balíkem účtů k nim shledávají piráti krajně nepraktickým.¹⁰⁰

Piráti navíc polemizují o tom, co je kopie a co padělek. Padělek je totiž „podvodná imitace něčeho jiného“. Touto definicí se odvolávají na Oxfordský slovník angličtiny. Kopírovaný soubor v počítači je ale naprosto stejný, jako jeho originál a stává se dalším originálem. Navíc není ukraden, protože původní data nikam nezmizela. Dochází k tzv. sdílení. Praktický příklad nacházejí piráti v situaci, kdy si někdo zaplatí např. kurz vaření, naučí se recept, doma ho řekne manželce a oba jsou tím pádem kriminalizováni, protože manželka nešla za to, že informaci obdržela, autorovi receptu zaplatit.

Piráti za ACTA vidí dvě nadnárodní společnosti: RIAA a MPAA (ty označují za vydavatelskou mafii, jejíž obchodní model je starý a neumí jinak pružně reagovat na rozmach a možnosti internetu). Lidské společnosti tak podle pirátů a odpůrců ACTA hrozí, že nebude informována o zásadních záležitostech a problémech, internet bude cenzurován, svoboda slova bude omezena a nepřizpůsobivým bude reálně hrozit zákaz se na internet připojit.

Do boje proti ACTA se zařadilo i hnutí Anonymus, nehierarchické hackerské seskupení, které se specializuje na kyberútoky. (V minulosti např. zaútočilo na stránky Ochranného svazu autorského (OSA) za to, že prosadil vybírání poplatku za každý prázdný prodaný datový nosič, protože měl podezření, že na

¹⁰⁰ Lupa.cz [online]. 2011 [cit. 2012-09-20]. Co je to ACTA a proč se této „dohody“ bát. Dostupné z WWW: < <http://www.lupa.cz/clanky/co-je-to-acta-a-proc-se-teto-dohody-bat/> >.

něj bude umístěn nelegálně nabytý obsah. Dále Anonymus útočil na webové prezentace vládních stran kvůli jejich podpoře ACTA a v neposlední řadě tím vyjádřil podporu české odnoži celosvětové organizace Occupy. Ta, jak je uvedeno výše, protestuje ve velkých městech států s tržní ekonomikou (kterou postihla světová finanční krize) proti nadvládě finančníků nad volenými zástupci tím, že táboří v parcích a na travnatých plochách před sídly těchto společností.

2.7.4 Extrémistické útoky a atentáty

S prosazováním anarchistické myšlenky souvisí i násilné teroristické útoky, tzv. propaganda činem. Je v přímém rozporu s původní podstatou anarchismu, kdy je důležité být svobodný, nikoho neomezovat a doslova cítit svobodu druhého. Prosadit tento stav v autoritářském nebo totalitním systému ale stavělo anarchisty před rozhodnutí, zda se k násilí uchýlit či ne, protože nenacházeli jiné řešení a útlaku či nadvlády se chtěli zbavit.

Na konci 19. a začátku 20. století se anarchisté k propagandě činem uchýlovali. Na přelomu 20. a 21. století jsou možnosti omezit, změnit či ovlivnit rozhodnutí politiků tím, že je na někoho spáchán atentát, minimální. Proto tyto útoky páchají teroristé, kteří tím okolí demonstrují svoji sílu.

K propagandě činem v minulosti vyzýval např. anarchista a sociální demokrat Johann Most, když publikoval svou myšlenku, že „pouhé řeči trůny nesvrhnou“. Za období vlády Františka Josefa I. nabádal k propagandě činem zejména titul Buřič (kapitola 1.5.2). Mezi nejznámější realizované atentáty patří vražda během revoluce v roce 1848, kdy byla zastřelena (podle některých pramenů neúmyslně¹⁰¹, tzv. zbloudilým projektilem, podle jiných a údajné balistické expertízy úmyslně¹⁰²) manželka rakousko-uherského polního maršála Alfreda Windischgrätze. O jedenadvacet let později proběhl další významný teroristický útok, a sice ručním granátem na pražské policejní ředitelství. Útočila studentská

---

¹⁰¹ *Naše rodina* [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Záhady české historie. Dostupné z WWW: <<http://www.nase-rodina.cz/article.php?clanek=357>>.

¹⁰² *Policie.cz* [online]. 2012 [cit. 2012-12-03]. Případy, na kterých se KUP podílel. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/pripady-na-kterych-se-kup-podilel.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.

anarchistická skupina Jednatelství z Blaníka (iniciovali Körbr, redaktor titulu Nový věk svobody a J. V. Frič).¹⁰³

Frič byl emigrant, který z Berlína vydával politický titul Blaník. Ten zaujal radikální studenty v Praze a ti Jednatelství z Blaníka založili. Tresty odnětí svobody za teroristický útok činnost skupiny ukončily.

Cílem takovýchto neadresných akcí (tedy akcí, které nejsou namířeny proti konkrétní osobě) mohlo být buďto zastrašení Čechů, kteří se do služeb monarchistického četnictva hlásili a tím monarchii nepřímo podporovali, nebo přesvědčení o tom, že donucovací orgány (policie) jsou zbytečné. K tomu podle Tomka patří odmítání politické moci, odmítání boje politických stran, parlamentarismu, instituce armády a klerikalismu.¹⁰⁴

Útokům na svou osobu se pochopitelně nevyhnul ani představitel monarchie císař František Josef I. Ve Vídni roku 1853 na něj zaútočil maďarský nacionalista (povoláním krejčí) Janos Libényi. Mocnář se proto nechával později obklopovat hradbou tělesných strážců. Další atentát na jeho osobu se stal v Liberci, kam se František Josef I. vydal v roce 1891 vlakem. Všichni zúčastnění útočníci skončili ve vězení.

V září 1898 byl v Ženevě úspěšně spáchán atentát na rakouskou císařovnu Alžbětu Bavorskou (manželku Františka Josefa, známou též jako Sissy). Útočil anarchista Luigi Luccheniho. Angelo Bressi, taktéž anarchista, v Monze v červenci roku 1900 zabil italského krále Umberta I.

Na ruského cara Alexandra II. bylo spácháno šest neúspěšných atentátů. Sedmý, spáchaný levicovou organizací Svoboda lidu, nepřežil.

Mezi další výrazné činy anarchistů patří vražda francouzského prezidenta Sadi Carnota v roce 1894, předsedy vlády Španělska Antonia Canovase v roce 1897 a prezidenta USA Williama McKinleyho v roce 1901.

Pátý den roku 1923 byl v Praze v Žitné ulici postřelen ministr financí Alios Rašín. Anarchokomunista Josef Šoupal (který byl za čin odsouzen na 18 let odnětí svobody) se prohlásil za nástroj osudu¹⁰⁵. Důsledek atentátu byl nejen

---

¹⁰³ *Libri.cz* [online]. 2000 [cit. 2012-09-20]. F. Čapka: Dějiny země Koruny české v datech- X. Směřování k samostatnému státu – pokračování. Dostupné z WWW: <<http://www.libri.cz/databaze/dejiny/text/t71.html>>.

¹⁰⁴ TOMEK, V. *Ve jménu svobody*. Praha: Manibus Propriis, 1999. s. 26

¹⁰⁵ VERNER, P. *Propaganda a manipulace*. Praha: UJAK, 2011. s. 28

přijetí zákona na ochranu republiky, ale zejména diskreditace anarchistického hnutí a idejí.

Anarchistům se nedařilo prosazovat cíle (některé extrémní činy byly vysloveně tragikomické, např. Paziukův žhářský pokus z roku 1928 na budově polského konzulátu a následný útok na konzula, při kterém svůj cíl minul)¹⁰⁶, kterých se atentátem či extrémním útokem domáhali. Naopak to vyvolávalo soucit s přeživšími a oběťmi a potažmo legitimizovalo následné represe ze strany státní moci.

Čeští anarchisté ve srovnání s evropskými útočili minimálně. Většinou ctili právo na svobodu a nedotknutelnost svobody druhých. Formy jejich protestu byly hlavně stávky a bojkot církve.

Na přelomu 20. a 21. století jsou útoky extremistů na lidský život praktikované hlavně mezi fanatickými teroristy. Anarchisté nepáchají atentáty vůbec. K několika vraždám došlo ze strany příznivců neonacismu. Nejednalo se o atentáty, ale o útoky proti příslušníkům jiných etnik, národností nebo nepřátelských organizací, jejichž právo na bytí je mimo neonacistické přesvědčení¹⁰⁷.

Soudobí extremističtí anarchisté prosazují své názory a přesvědčení nezákonnou cestou, ale neuchylují se k vraždění. Jejich nezákonné jednání většinou spočívá v nelegálním obsazení opuštěných budov (squatting) či pozemků (některé festivaly CzechTek), újmě na majetku (osvobozování týraných zvířat), upírání práv na používání veřejných komunikací (upozornění na přemíru automobilové dopravy iniciativou Auto*mat¹⁰⁸), boj s neonacisty¹⁰⁹.

Útoky teroristických extrémistů (např. v New Yorku útok na WTC spáchaný 9. září 2001, útok na vlak v Madridu 2004 a útok na městský autobus a metro v Londýně 7. července 2005) nebyly iniciovány anarchisty. Jsou připisovány náboženské organizaci vyjadřující svůj odpor k západní civilizaci.

---

¹⁰⁶ VERNER, P. *Propaganda a manipulace*. Praha: UJAK, 2011. s. 28

¹⁰⁷ Csaf.cz [online]. 2009 [cit. 2012-09-20]. NE dalším obětí neonacismu!. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/index.php?clanok=926>>.

¹⁰⁸ Auto mat [online]. 2010 [cit. 2012-12-01]. Zažít město jinak. Dostupné z WWW: <<http://www.auto-mat.cz/>>.

¹⁰⁹ Novinky.cz [online]. 2008 [cit. 2012-09-20]. Střelec z demonstrace při výročí Křišťálové noci stojí před soudem. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/155765-video-strelec-z-demonstrace-pri-vyroci-kristalove-noci-stoji-pred-soudem.html>>.

„Teroristické útoky z 11. září 2001 znovu uvrhly islám do všeobecného podezření. Pro mnoho lidí na Západě ztělesňuje islám fatálním způsobem představu nepřítele“¹¹⁰.

---

¹¹⁰ HÜBSCH, H. *Fanatičtí bojovníci ve jménu Alláha*. Praha: Naše vojsko, 2002. s. 32

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Dotazník a jeho výsledky

Podkladem pro výzkum a ověření hypotéz byl dotazník, který vzhledem k uzavřenosti skupiny vyplnilo pouze 30 respondentů: 10 anarchistů (příloha E), 10 anarchistických sympatizantů (příloha F) a 10 příznivců nebo členů České pirátské strany či hnutí Anonymus (příloha G). Dotazování bylo dobrovolné a anonymní.

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá následující:

- Respondenti akceptují duševní vlastnictví autorů, ale většinou (v 65% odpovědí) nemají problém s jeho šířením či užíváním bez toho, aby za ně autorovi poukázali jakékoliv finanční protiplnění.
- Šíření datových obsahů internetem a jejich užívání považují za své svobodné právo (95% kladných odpovědí).
- Smlouvu ACTA (bude-li přijata) budou bojkotovat, protože jim upírá jejich domnělá práva a zasahuje do oblastí, kam nutně nemusí (100% kladných odpovědí).
- Bez internetu a nových médií si svůj život většinou neumí představit (100% kladných odpovědí).
- Česká pirátská strana není založena na myšlence upírání vlastnických práv ostatním a respondenti souhlasí, aby se ucházela o hlasy voličů v příštích sněmovních volbách (70% kladných odpovědí).

- Hackerské útoky na vládní strany, které podpoří přijetí ACTA, jsou správné (100% kladných odpovědí).
- Hackerské útoky na strůjce světové finanční krize a podpora hnutí Occupy jsou ze strany respondentů stoprocentně podporovány.
- Zákazník, který si zakoupí zboží, si s ním může dělat co chce, protože momentem zaplacení splnil všechny povinnosti vůči prodávajícímu či autorovi (90% kladných odpovědí).
- Cenzura na internet nepatří (100% kladných odpovědí).
- Svoboda projevu je absolutní nezbytnost demokratické společnosti (100% kladných odpovědí).

ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, kam se ubírá domácí anarchistický periodický tisk, zda se ještě tištěná média k současné generaci anarchistů dostanou a zda a čím jsou nahrazována.

Dílčím cílem bylo zjistit, kdo jsou novodobí piráti, jaké je jejich postavení ve společnosti, jaké mají priority a zda se extrémistické útoky přesouvají z ulic měst do kyberprostoru.

Hypotéza č. 1 se potvrdila (kapitola 2.5.2). Život populace na začátku druhé dekády 21. století je přesycen elektrotechnickými zařízeními a tempo života se zrychluje. Proto se tištěná média (nejen) pro anarchisty stávají „nepružnými“, bez schopnosti adekvátně rychlé reakce. To má za následek přechod k digitálním nosičům fungujícím společně s informačními technologiemi.

Hypotéza č. 2 se potvrdila (kapitola 2.6.2). Anarchisté si uvědomují problematiku realizace rozsáhlých autonomních území a soustřeďují se na změny, které požadují od stávajících vlád.

Hypotéza č. 3 se potvrdila (kapitoly 2.1 a 2.5.2). Po celé Evropě vznikají pirátské strany, které jsou legitimními politickými subjekty. Jejich přesvědčení mimo jiné zahrnuje svobodné užívání internetu. A to i za tu cenu, že autor díla může být poškozen na svých právech.

Anarchisté jsou si vědomi pozice anarchistických myšlenek, jejich vývoje a svého přesvědčení v historickém kontextu. Ve 21. století používají jiné postupy a nástroje než jejich předchůdci. Většina zásad zůstala stejná, ale jsou poplatné konkrétní dějinné éře.

Největší nepřítel je stále stát, ale bezvládí je v praxi těžko realizovatelné. Anarchistům už o toto nejde tak jako dříve. Vláda státu by byla anarchisty akceptovaná, kdyby respektovala a přijala anarchistické požadavky.

Politický a sociální systém je dle anarchistů korumpovaný finančními skupinami. Vlády států těmto skupinám vychází vstříc (jsou jimi korumpovány) a tak mají nadnárodní společnosti vyšší rozhodovací právo než např. demokraticky zvolení politici. Že se jedná o dvousečnou zbraň, kdy finanční skupina či nadnárodní korporace státu v konečném důsledku spíše škodí, pochopitelně vědí. Ale toto se neprojevuje okamžitě (tzn. v aktuálním volebním období). Anarchisté vnímají tyto podniky a společnosti jako příčinu omezení jejich práv na svobodu, protože jsou svazováni a omezováni smlouvami uzavřenými na nátlak těchto podniků a společností.

Korupce je vnímána jako zásadní problematický faktor. Na představitele vlád, kteří tlakům finančních skupin podléhají, není podle novodobých anarchistů třeba páchat atentáty, protože jednotlivec málokdy něco znamená a bývá plnohodnotně nahrazen. Proto se uchylují k útokům v kyberprostoru. Jejich sílu a potenciál si plně uvědomují, protože informační technologie a elektrotechnika jsou součástí stále většího počtu předmětů denní potřeby a běžného občanského života.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ:

Seznam použitých českých zdrojů:

- BOROVÝ, F. *Šedivé teorie a mrtvé zásady*. Červen. 1920.
- CÉZAR, J. *I zázrak potřebuje reklamu*. Brno: Computer press, 2007. ISBN 978-80-251-1688-3.
- HŮBSCH, H. *Fanatičtí bojovníci ve jménu Alláha*. Praha: Naše vojsko, 2002. ISBN 80-206-0609-2.
- KOLEKTIV AUTORŮ. *Velká všeobecná encyklopedie Diderot*. Praha: Diderot, 2000. ISBN 80-902723-3-9.
- KOLOMAZNÍK, A. Václav Klaus má pravdu, aneb mráz přichází z Kodaně. *A-kontra*. 2000, roč: XXI, č. 1. ISSN chybí.
- KÖRBR, V. K organizaci. *Nový věk svobody*. 1892.
- LORENC, F. Jak kupředu. *Omladina*. 1892.
- MASARYK, T. G. *Světová revoluce: Za války a ve válce 1914-1918*. Praha: Masarykův ústav AV ČR, 2005. ISBN 80-86495-27-2.
- MÁZDROVÁ, K. Kam zmizel CzechTek. *Respekt*. 2012, roč: XXIII, č. 30. ISSN 0862-6545.
- NEUMANN, S. K. Proč a jak se organisují anarchističtí dělníci. *Práce*. 1905.
- PROCHÁZKA, A. O sblížování. *Moderní revue*. 1905.
- ROCKER, R. *Anarchismus a Anarcho-syndikalismus*. Praha: Odeon, 2005. ISBN chybí.
- SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Anarchismus: Svoboda proti moci*. Praha: Vyšehrad, 2006. ISBN 80-7021-781-2.
- SLAČÁLEK, O., V. TOMEK. *Průvodce anarchismem: myšlenky - proudy - osobnosti*. Praha: Manibus Propriis, 2006. ISBN 80-239-6409-7.
- TOMEK, V. *Anarchie jako idea naprosté volnosti*. Praha: Manibus Propriis, 1996. ISBN 80-238-1135-5.
- TOMEK, V. *Český anarchismus 1890-1925*. Praha: Filosofía, 1996. ISBN 80-7007-080-3.
- TOMEK, V. *Český anarchismus a jeho publicistika 1880-1925*. Praha: Filosofía, 2002. ISBN 80-7007-165-6.
- TOMEK, V. *Ideologie českého anarchismu*. Praha: Academia, 1988. ISBN 7785-21-074-88.
- TOMEK, V. *Ve jménu svobody*. Praha: Manibus Propriis, 1999. ISBN 80-238-5328-7.
- TOMEK, V. *Anarchismus v proměnách 20. stol.*. Praha: Manibus Propriis, 2012. ISBN 978-80-260-1541-3.
- URBAN, O. *Česká společnost 1948-1918*. Praha: Svoboda, 1982. ISBN chybí
- Vše-ničitel neboli Vše-lamatel-trhatel. *Buřič*. 1897.
- VERNER, P. *Propaganda a manipulace*. Praha: UJAK, 2011. ISBN 978-80-7452-015-0.
- VOHRYZEK, K. *Anarchistické zásady*. *Komuna*. 1908.
- VOHRYZEK, K. *Anarchistický socialism*. *Komuna*. 1907.

Seznam použitých zahraničních zdrojů:

FISHMAN, William J. *Jewish radicals: From czarist stett to London ghetto*. New York: Phanteon Books, 1974. ISBN 978-0-394-49764-8.

Seznam použitých internetových zdrojů:

Kurzy.cz [online]. 2008 [cit. 2012-09-20]. Časopis Vokno kompletně na webu. Dostupné z WWW: <<http://zpravy.kurzy.cz/158110-casopis-vokno-kompletne-na-webu/>>.

A-kontra [online]. 2006 [cit. 2012-09-20]. Život proti proudu: rozhovor s Jakubem Polákem. Dostupné z WWW: <<http://www.a-kontra.net/zivot-proti-proudu-rozhovor-s-jakubem-polakem>>.

Csaf.cz [online]. 2002 [cit. 2012-09-20]. Nevěřte nikomu, nevěřte ani nám. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/print.php?clanok=134>>.

SDRUŽENÍ SVORNOST [online] 2012 [cit. 2012-12-01] Svornost: Kalendárium: 21. února 1894 – skončil proces s Omladinou. Dostupné z <<http://www.svornost.com/2012/02/kalendarium-21-unora-1894-skoncil-proces-s-omladinou/>>.

MKL [online]. 2012 [cit. 2012-12-01] Moderní revue 1894 - 1925. Dostupné z WWW: <<http://mkloket.cz/program/1083/moderni-revue-1894-1925>>.

Spisovatele.cz [online] 1999 [cit. 2012-12-01]. S.K. Neumann. Dostupné z WWW: <<http://www.spisovatele.cz/stanislav-kostka-neumann>>.

Spisovatele.cz [online] 1999 [cit. 2012-12-01]. Fr. Gellner. Dostupné z WWW: <<http://www.spisovatele.cz/frantisek-gellner>>.

A-kontra [online]. 2006 [cit. 2012-09-20]. Život proti proudu: rozhovor s Jakubem Polákem. Dostupné z WWW: <<http://www.a-kontra.net/zivot-proti-proudu-rozhovor-s-jakubem-polakem>>.

Csaf.cz [online]. 2002 [cit. 2012-09-20]. Nevěřte nikomu, ani nám. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/print.php?clanok=134>>.

Vons.cz [online]. 2007 [cit. 2012-09-20]. Vokno. Dostupné z WWW: <<http://www.vons.cz/vokno>>.

Crash-club [online]. 2009 [cit. 2012-09-20] Hudba netěží jen z hudby. Dostupné z WWW: <<http://crash-club.blog.cz/1107/hudebni-scena-sedmdesatych-let>>.

Csaf.cz [online]. 2002 [cit. 2012-09-20]. Nevěřte nikomu, ani nám. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/print.php?clanok=134>>.

A-kontra [online]. 1999 [cit. 2012-09-20]. A-kontra. Dostupné z WWW: <<http://a-kontra.net/a-kontra>>.

A-kontra [online]. 2006 [cit. 2012-09-20]. Život proti proudu: rozhovor s Jakubem Polákem. Dostupné z WWW: <<http://www.a-kontra.net/zivot-proti-proudu-rozhovor-s-jakubem-polakem>>.

Antifa.cz [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Jakub Polák: Bojovník až do poslední chvíle. Dostupné z WWW: <<http://www.antifa.cz/content/jakub-pol-k-bojovn-k-do-posledn-chv-le>>.

Tn.nova.cz [online]. 2009 [cit. 2012-09-20]. Svět zaplavuje elektronický odpad, ekologové šílí. Dostupné z WWW: <<http://tn.nova.cz/magazin/hi-tech/elektronika/svet-zaplavuje-elektronicky-odpad-ekologove-sili.html>>.

Pirátské noviny [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Celoevropský protest proti ACTA- 11.únor. Dostupné z WWW:< http://pn.piratskasit.cz/?disc=1&c_id=33596&parcat=42080&page_idx=0>.

Praha sites [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. František Josef I. Dostupné z WWW: < <http://www.praha.st/informace-o-praze/cze/ceska-historie/dulezite-ceske-osobnosti/frantisek-josef-i-.php>>.

Csaf.cz [online]. 2002 [cit. 2012-09-20]. Nevěřte nikomu, ani nám. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/print.php?clanok=134>>.

Pražský deník [online]. 2011 [cit. 2012-12-02]. Jančík nevhodně pronajal pozemky pro kládku. Dostupné z WWW: < http://prazsky.denik.cz/zpravy_region/jancik-nevhodne-pronaj20110926.html>.

Antifa [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Mířme na správné cíle. Prohlášení Antifašistické akce. Dostupné z WWW: < <http://www.antifa.cz/content/mirme-na-spravne-cile-prohlaseni-antifasisticke-akce>>.

Antifa.cz [online]. 1999 [cit. 2012-09-20]. Kdo jsme. Dostupné z WWW: <<http://www.antifa.cz/content/kdo-jsme>>.

Aktualne.centrum.cz [online]. 2007 [cit. 2012-09-20]. Žijí na ploše menší áčtyřky, říká únosce o slepicích. Dostupné z WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/clanek.phtml?id=420262>>.

ČSAF [online]. 1999 [cit. 2012-12-02]. Československá anarchistická federace. Dostupné z WWW: <<http://csaf.cz/>>.

A-kontra [online]. 2008 [cit. 2012-12-02]. Historie squattingu v Česku. Dostupné z WWW: <<http://a-kontra.cz/historie-squattingu-v-cesku>>.

A-kontra [online]. 2006 [cit. 2012-12-02]. Všechno, co jste chtěli vědět o třídě a báli jste se na to zeptat: Jan Keller, sociolog a publicista. Dostupné z WWW: <<http://a-kontra.cz/vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-tride-a-bali-jste-se-na-to-zeptat-jan-keller-sociolog-a-publicista>>.

Britské listy [online]. 2010 [cit. 2012-12-02]. Hackeri vyřadili z provozu také úvěrové karty Visa. Dostupné z WWW: <<http://blisty.cz/art/55963.html>>.

Pirátské noviny [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Proč jsem v pirátské straně. Dostupné z WWW: <http://www.piratskenoviny.cz/?c_id=697372>.

Piráti [online]. 2012 [cit. 2012-09-20]. Piráti.cz. Dostupné z WWW: <<http://www.pirati.cz/>>.

Pravdu [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Svět řídí jedna superkorporce. Dostupné z WWW: <<http://pravdu.cz/korporace/svet-ridi-jedna-superkorporace>>.

A-kontra [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. A-kontra. Dostupné z WWW: <<http://a-kontra.cz/>>.

Facebook [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. 1.máj 2012 Demontrace Mířme na správné cíle. Dostupné z WWW: < <http://www.facebook.com/events/193163234130637/>>.

Facebook [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Tykadla na podporu Romana Smetany. Dostupné z WWW: < <http://www.facebook.com/events/201574446640545/>>.

Alerta [online] 2012 [cit. 2012-12-02]. Sociální anarchismus nebo anarchismus jako životní styl? Dostupné z WWW: <<http://alerta.cz/?p=6232>>.

Squat.net [online] 2000 [cit. 2012-12-01]. Ladronka. Dostupné z WWW: <<http://squat.net/tag/ladronka/>>.

Orbion [online]. 1999 [cit. 2012-09-20]. Svobodný stát Christiania. Dostupné z WWW: <<http://dansko.orbion.cz/kodan/christiania/>>.

Bydleni.idnes.cz [online]. 2009 [cit. 2012-09-20]. Ze squatu Tacheles v Berlíně udělali galerii. Teď má na kahánku. Přijde policie, nebo pomoc politiků? Zdroj: http://bydleni.idnes.cz/ze-squatu-tacheles-v-berline-udelali-galerii-ted-ma-na-kahanku-prijde-policie-nebo-pomoc-politiku-ieg-/dum_osobnosti.asp?c=A090915_113220_dum_osobnosti_web. Dostupné z WWW: <http://bydleni.idnes.cz/ze-squatu-tacheles-v-berline-udelali-galerii-ted-ma-na-kahanku-prijde-policie-nebo-pomoc-politiku-ieg-/dum_osobnosti.asp?c=A090915_113220_dum_osobnosti_web>.

Rozhlas [online]. 2005 [cit. 2012-09-20]. Napsali o Czechteku. Dostupné z WWW: <http://www.rozhlas.cz/czechtek05/media/_zprava/186460/>.

Czechtek 2011 [online]. 2011 [cit. 2012-09-20]. Rady, poznámky a základní pravidla chování. Dostupné z WWW: <<http://czechtek-2011.wz.cz/pravidla.php>>.

Lupa.cz [online]. 2011 [cit. 2012-09-20]. Co je to ACTA a proč se této“dohody“ bát. Dostupné z WWW: <<http://www.lupa.cz/clanky/co-je-to-acta-a-proc-se-teto-dohody-bat/>>.

Naše rodina [online]. 2012 [cit. 2012-12-02]. Záhady české historie. Dostupné z WWW: <<http://www.nase-rodina.cz/article.php?clanek=357>>.

Policie.cz [online]. 2012 [cit. 2012-12-03]. Případy, na kterých se KUP podílel. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/pripady-na-kterych-se-kup-podilel.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.

Libri.cz [online]. 2000 [cit. 2012-09-20]. F. Čapka: Dějiny zemí Koruny české v datech- X. Směřování k samostatnému státu – pokračování. Dostupné z WWW: <<http://www.libri.cz/databaze/dejiny/text/t71.html>>.

Csaf.cz [online]. 2009 [cit. 2012-09-20]. NE dalším obětím neonacismu!. Dostupné z WWW: <<http://www.csaf.cz/index.php?clanok=926>>.

Auto mat [online]. 2010 [cit. 2012-12-01]. Zažít město jinak. Dostupné z WWW: <<http://www.auto-mat.cz/>>.

Novinky.cz [online]. 2008 [cit. 2012-09-20]. Střelec z demonstrace při výročí Křišťálové noci stojí před soudem. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/krimi/155765-video-strelec-z-demonstrace-pri-vyroci-kristalove-noci-stoji-pred-soudem.html>>.

Seznam použitých zahraničních internetových zdrojů:

Libcom.org [online]. 2006 [cit. 2012-12-07] 1419-today: Czech anarchism. Dostupné z WWW: <<http://libcom.org/history/articles/anarchism-in-czech>>.

Revolutionary communist.org [online]. 2000 [cit. 2012-12-027]. Prague 26 September. Dostupné z WWW: <<http://www.revolutionarycommunist.org/index.php/international/917-prague-26-september--frfi-157-oct--nov-2000.html>>.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Titulní strana časopisu Moderní revue

Příloha B – Titulní strana časopisu A-kontra

Příloha C – Titulní strana časopisu Volá Londýn!

Příloha D – Titulní strana časopisu Zdola

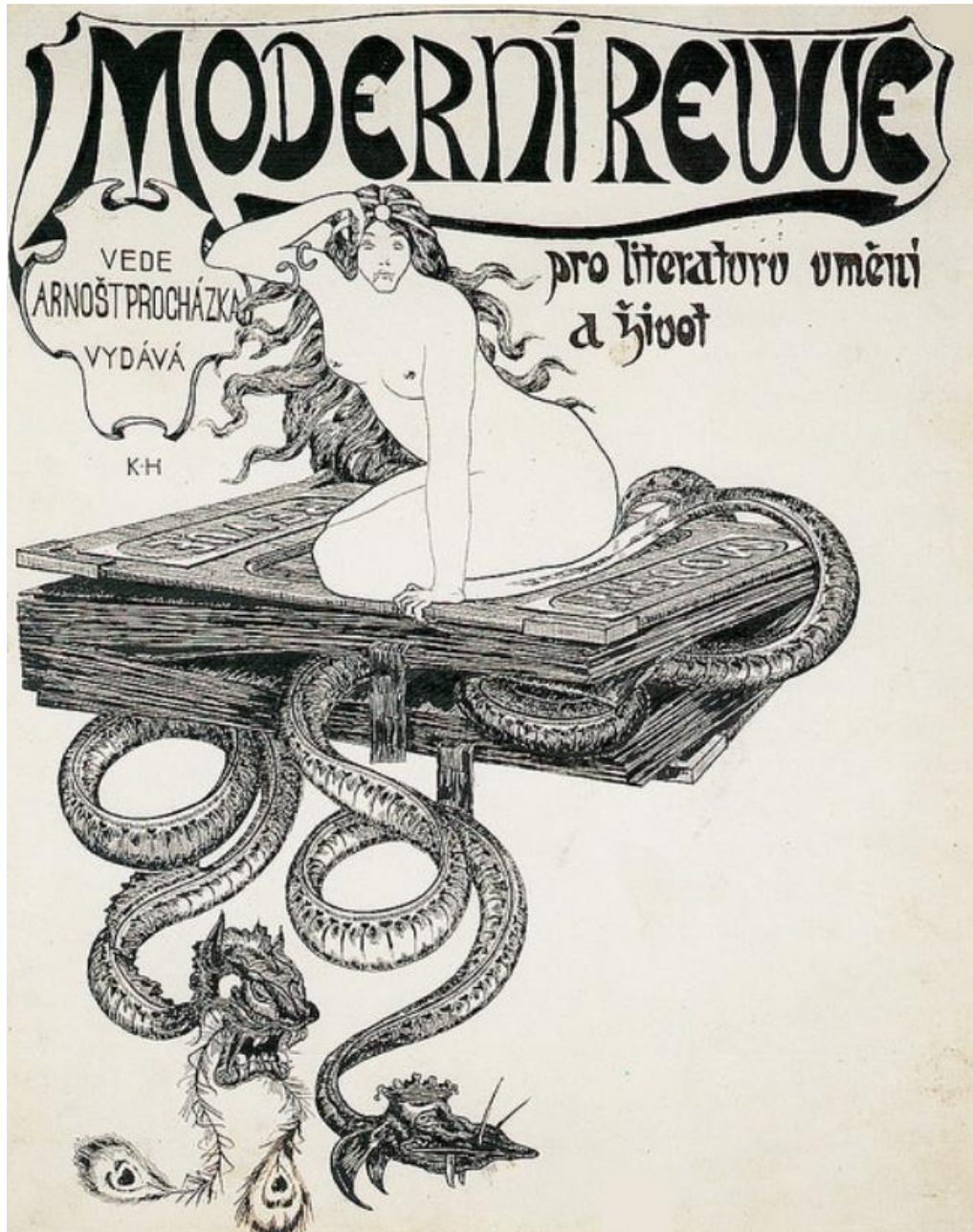
Příloha E – Dotazník vyplněný anarchistou

Příloha F – Dotazník vyplněný anarchistickým sympatizantem

Příloha G – Dotazník vyplněný příznivcem nebo členem České pirátské strany nebo hnutí Anonymus

PŘÍLOHY

Příloha A – Titulní strana časopisu Moderní revue

Příloha B – Titulní strana časopisu A-kontra

Příloha C – Titulní strana časopisu Volá Londýn!

Příloha E – Dotazník vyplněný anarchistou

DOTAZNÍK

Praktická část DP Anarchistický periodický tisk, vývoj a současnost (Petr Tošek, UJAK K061)

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Autorovi díla nesmí být upíráno duševní vlastnictví, ale kdokoliv může s tímto dílem naložit, jak uzná za vhodné.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Šíření dat po internetu a jejich užívání je mé nepopíratelné právo.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Smlouva ACTA má být bojkotována (zejména z důvodu aplikace smlouvy v oblastech, kde nejsou její opatření nutná.)

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Bez internetu a nových médií si neumím svůj budoucí život představit.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Česká pirátská strana není založena na myšlence upírání vlastnických práv a má plné právo ucházet se v následujících sněmovních volbách o hlasy voličů.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Je správné podpořit hackerské útoky na vládní strany podporující přijetí ACTA.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Je správné podpořit hackerské útoky na strůjce poslední světové finanční krize stejně jako podpořit hnutí Occupy.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Zákazník, který si koupí zboží, si s ním může dělat co chce, protože momentem zaplacení splnil všechny povinnosti vůči prodávajícímu či autorovi.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Cenzura na internet nepatří.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Svoboda projevu je absolutní nezbytností demokratické společnosti.

Jsem: a) anarchista b) anarchistický sympatizant c) příznivec nebo člen České pirátské strany nebo hnutí Anonymus

Děkuji za vyplnění tohoto anonymního dotazníku

Příloha F – Dotazník vyplněný anarchistickým sympatizantem

DOTAZNÍK

Praktická část DP Anarchistický periodický tisk, vývoj a současnost (Petr Tošek, UJAK K061)

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Autorovi díla nesmí být uprátno duševní vlastnictví, ale kdokoli může s tímto dílem naložit, jak uzná za vhodné.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Šíření dat po internetu a jejich užívání je mé nepopiratelné právo.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Smlouva ACTA má být bojkotována (zejména z důvodu aplikace smlouvy v oblastech, kde nejsou její opatření nutná.)

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Bez internetu a nových médií si neumím svůj budoucí život představit.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Česká pirátská strana není založena na myšlence upírání vlastnických práv a má plné právo ucházet se v následujících sněmovních volbách o hlasy voličů.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Je správné podpořit hackerské útoky na vládní strany podporující přijetí ACTA.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Je správné podpořit hackerské útoky na strůjce poslední světové finanční krize stejně jako podpořit hnutí Occupy.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Zákazník, který si koupí zboží, si s ním může dělat co chce, protože momentem zaplacení splnil všechny povinnosti vůči prodávajícímu či autorovi.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Cenzura na internet nepatří.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce
Svoboda projevu je absolutní nezbytností demokratické společnosti.

Jsem: a) anarchista b) anarchistický sympatizant c) příznivec nebo člen České pirátské strany nebo hnutí Anonymus

Děkuji za vyplnění tohoto anonymního dotazníku

Příloha G – Dotazník vyplněný příznivcem nebo členem České pirátské strany či hnutí Anonymus

DOTAZNÍK

Praktická část DP Anarchistický periodický tisk, vývoj a současnost (Petr Tošek, UJAK K061)

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Autorovi díla nesmí být upíráno duševní vlastnictví, ale kdokoliv může s tímto dílem naložit, jak uzná za vhodné.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Šíření dat po internetu a jejich užívání je mé nepopíratelné právo.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Smlouva ACTA má být bojkotována (zejména z důvodu aplikace smlouvy v oblastech, kde nejsou její opatření nutná.)

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Bez internetu a nových médií si neumím svůj budoucí život představit.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Česká pirátská strana není založena na myšlence upírání vlastnických práv a má plné právo ucházet se v následujících sněmovních volbách o hlasy voličů.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a !!!
Je správné podpořit hackerské útoky na vládní strany podporující přijetí ACTA.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Je správné podpořit hackerské útoky na strůjce poslední světové finanční krize stejně jako podpořit hnutí Occupy.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Zákazník, který si koupí zboží, si s ním může dělat co chce, protože momentem zaplacení splnil všechny povinnosti vůči prodávajícímu či autorovi.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Cenzura na internet nepatří.

S následujícím tvrzením a) souhlasím b) nesouhlasím c) jiná reakce a
Svoboda projevu je absolutní nezbytností demokratické společnosti.

Jsem: a) anarchista b) anarchistický sympatizant c) příznivce nebo člen České pirátské strany nebo hnutí Anonymus c

Děkuji za vyplnění tohoto anonymního dotazníku

Bibliografické údaje:

Jméno autora: Petr Tošek

Obor: Sociální a masová komunikace

Forma studia: kombinované

Název práce: Anarchistický periodický tisk, vývoj a současnost

Rok: 2013

Počet stran bez příloh: 62

Celková počet stran příloh: 7

Počet titulů české literatury a pramenů: 24

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 1

Počet internetových zdrojů: 37

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Verner